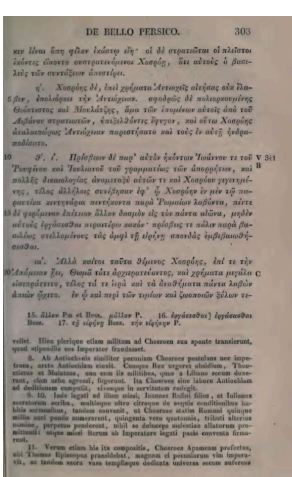
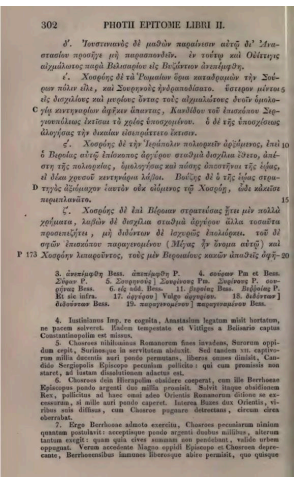
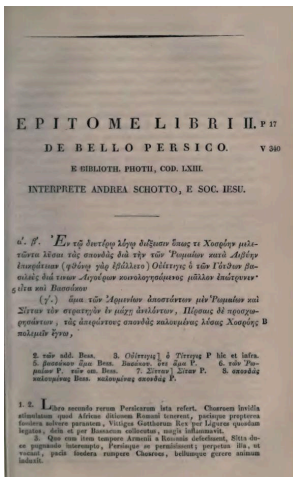

Procopius Caesariensis
CORPUS SCRIPTORUM HISTORIAE BYZANTINAE. (Bizans Tarihi Yazarları Külliyyatı.) EDITIO EMENDATIOR ET COPIOSIOR, (Düzeltilmiş ve genişletilmiş baskı,) CONSILIO B. G. NIEBUHRII C. F. INSTITUTA, (B. G. Niebuhr C. F. kararıyla/danışmanlığında kurulmuş [başlatılmış],) AUCTORITATE ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE CONTINUATA. (Prusya Kraliyet Edebiyat Akademisi otoritesiyle [himayesiyle] devam ettirilmiş.)

PARS II. (Kısım 2.)
PROCOPIUS. (Prokopius.)
VOLUMEN I. (Cilt 1.)
BONNAE (Bonn'da)

birlikte gizlice kaçtılar; böylece Chosroes, Antakya'yı zahmetsizce ele geçirerek orayı ve içindekileri köleleştirdi.

t'. i'. Rufinus'un oğlu Ioannes ve sır katibi Iulianus elçi olarak yanına geldiler.

Chosroes ile aralarında uzun tartışmalar geçtikten sonra, Chosroes'un Romalılardan hemen elli altın (centenaria) alması ve sonsuza kadar sürecek yıllık beş altın vergi ödenmesi, karşılığında Perslerin hiçbir zarar vermemesi şartıyla uzlaştılar. Barış antlaşmalarının onaylanması için İmparator'a tekrar elçiler gönderildi.

ia'. Chosroes bu şartları kabul etmesine rağmen Apameia'ya gitti. O dönemde başpiskopos olan Thomas'tan büyük miktarda para ve tüm kutsal sunuları, ayrıca kutsal ve hayat veren Haç'ın parçalarını alarak oradan ayrıldı.

Sayfa 304

Orada mucizeler gerçekleşti. Chosroes'un orada hipodrom oyunlarını izlediği de anlatılır.

ib'. Chosroes oradan Chalkis şehrine geçti ve halkından iki altın (centenaria) alarak orayı kuşatmadan bıraktı. Edessa'ya (Urfa) vardığında, orayı kuşatmak için iki altın (centenaria) aldı, ancak bazı ilahi işaretlerle korkutulunca orayı da kuşatmadan bıraktı. Bu Edessa, Abgar'ın şehri olup Mesih ile ilgili mucizelerin yaşandığı yerdir. Bu Abgar, Romalıların imparatoru Augustus'un yanına gidip onunla dost olmuş, büyük paralar kazanmış ve hikmetle yurduna dönmeyi başarmıştır. Ancak Chosroes, Edessa'dan ayrılarak yoluna devam etti.

ig'. O sırada Iustinianus elçilere yazarak üzerinde anlaşılan şartların yerine getirilmesini kabul etti. Chosroes ise Konstantia halkından para toplamaya devam ediyordu. Dara'ya gelip şehri kuşattı; içeride general Martinus savaşıyordu. Kuşatmadan bir sonuç alamayacağını anlayınca, bin libre gümüş alarak Pers topraklarına geri döndü.

id'. ie'. is'. iz'. Ve tüm Antakyalıları, Asur bölgesinde, Ktesiphon'dan bir günlük mesafede kendi kurduğu ve "Chosroes'un Antakyası" adını verdiği bir şehre yerleştirerek onlara büyük bir nezaketle davrandı.

Sayfa 305

Onlara karşı büyük bir nezaket ve lütf gösterdi; kendisinden başka hiç kimseye boyun eğmemelerini emretti, onlar için hipodromlar ve diğer eğlence yerleri inşa etti. O sırada Belisarius, İtalya'dan geri çağrılarak general tayin edildi ve bahar başlangıcında Chosroes ve Perslere karşı gönderildi. Mezopotamya'ya ulaştığında, Pers isminin korkusuyla neredeyse silahsız ve cesareti kırılmış olan orduyu titizlikle donatıp cesaretlendirdi. Chosroes ise, Lazların ve kralları Gubazes'in daveti üzerine Lazika'ya yönelmişti; zira Ioannes'in haksız vergi toplaması ve ticareti tekeline almasından dolayı Perslere sığınmışlardı. Chosroes, Kolkhis'in sahilinde, Euxeinos (Karadeniz) kıyısındaki Petra şehrine doğru hızla ilerledi. Ioannes hayatta olduğu sürece kuşatmadan bir sonuç alamadı; ancak Ioannes boğazından bir okla vurulup ölünce şehri ele geçirdi. Halkın zarar görmesine izin vermedi; zira teslim olmaları şartıyla onlarla anlaşmıştı. Sadece Ioannes'in tekel yoluyla topladığı çok miktardaki paraya el koydu.

ih'. it'. Belisarius, Nisibis'e (Nusaybin) saldırdıysa da başarılı olamadı. Sisauron şehrini kuşatıp zorla ele geçirerek teslim aldı. Pers komutanı Bleschames'i ve Perslerin en ileri gelen asilzadelerini esir alarak Bizans'a gönderdi. Arethas'ı (Haris) bir orduyla Asur bölgesine gönderdi; Arethas oraları yağmaladı. Oradan büyük zenginlik elde eden Arethas ve yanındakiler bunları bölüştüler.

Sayfa 306

V 342. Belisarius'un yanına dönmek istemediler. Belisarius ise ordunun hastalanması, Arethas'tan haber alınamaması ve Recithangus ile Theoctistus'un Fenike bölgelerini korumak amacıyla ayrılmak üzere olmaları nedeniyle (ki buralar Alamoundaros tarafından yağmalanıyordu), Pers topraklarından kendi yurduna döndü ve İmparator tarafından Bizans'a çağrıldı.

Sayfa 309

PROCOPIUS'UN VANDAL SAVAŞI ÜZERİNE I. KİTABI

a'. Pers Savaşı, İmparator Iustinianus için bu şekilde sona erdi. Ben ise onun Vandallara ve Maurlara karşı neler yaptığını anlatacağım. Öncelikle Vandal ordusunun Roma topraklarına nereden ve nasıl saldırdığını belirteceğim. İmparator Theodosius dünyadan ayrıldığında —ki o adaletle ve savaş sanatındaki maharetiyle tanınan bir adamdı— krallığı iki oğlu devraldı: Büyük olan Arcadius Doğu'yu, küçük olan Honorius ise Batı'yı yönetti. Roma devleti daha önceden Constantinus ve çocukları döneminde bölünmüştü; Constantinus imparatorluk merkezini Bizans'a taşımış, şehri büyütüp süslemiş ve kendi adıyla anılmasını sağlamıştı.

Okyanus tüm yeryüzünü çevreler. Ancak onun hakkında kesin bir bilginiz yoktur; sadece batı yönünden iki kıtaya ayrılan bir akıntı olarak girdiğini ve bu şekilde bir deniz (Akdeniz) oluşturduğunu, Gadeira'dan (Cadiz) başlayıp Maiotis (Azak Denizi) gölüne kadar uzandığını biliriz. Bu iki kıtadan, denize girerken sağda kalan tarafa, göle kadar olan kısma Asya denir.

Sayfa 310

Gadeira'dan ve Herakles Sütunları'nın (Cebelitarık) diğer tarafından başlar. Yerli halk oradaki kaleye Septon (Ceuta) adını verir; çünkü orada yedi tepe görülür ve "yedi" kelimesi Latin dilinde "septem" demektir. Karşı taraftaki kıtanın tamamına ise Avrupa denir. Buradaki boğazın genişliği yaklaşık seksen dört stadiostur; oradan itibaren denizler birbirini izleyerek Hellespontos'a (Çanakkale Boğazı) kadar uzanır. Burada Sestos ve Abydos civarında tekrar birleşirler, sonra Bizans ve Khalkedon (Kadıköy) hattında, eskiden Kyaneai denilen kayalıklara kadar gelirler ki orası şimdi "Hieron" olarak adlandırılır. Bu noktalarda denizlerin genişliği on stadios veya daha azdır. Herakles Sütunları'nın diğerinden başlayarak kıyı boyunca ilerleyen biri için, İonia körfezini ve Euxeinos (Karadeniz) denilen denizi dolaşmadan, Khalkedon'dan Bizans'a, oradan da Hydrus (Otranto) üzerinden karşı kıtaya geçmek iki yüz seksen beş günlük bir yoldur. Euxeinos denizi etrafındaki yerler, Bizans'tan göle (Azak

Denizi) kadar olan kısım hakkında kesin bilgi vermek zordur; çünkü Ister (Tuna) nehrinin ötesindeki barbarlar, Romalıların o kıyılara yaklaşmasına izin vermezler.

Sayfa 311

Bizans'tan Ister (Tuna) nehrinin döküldüğü yere kadar olan yol, Avrupa üzerinden hesaplandığında yirmi iki gündür. Asya tarafında ise, Khalkedon'dan (Kadıköy) başlayıp Kolkhis'ten akarak Pontos'a dökülen Phasis nehrine kadar olan yol kırk gündür. Dolayısıyla, deniz kıyısı boyunca tüm Roma hakimiyeti, daha önce de belirtildiği gibi, Hydrus'tan (Otranto) İonia körfezini geçerek seksen yüz stadios kateden biri için toplamda üç yüz kırk yedi günlük bir mesafedir. Zira körfezin çevresini dolaşmak en az dört günlük bir yoldur. Roma İmparatorluğu'nun eski zamanlardaki büyüklüğü işte bu kadardı.

Batı İmparatoru'na Libya'nın (Afrika) büyük bir kısmı düşmüştü ki bu mesafe yetmiş ila doksan günlük bir yoldur; Gadeira'dan (Cadiz) Libya'daki Tripolis sınırlarına kadar olan mesafe bu kadardır. Avrupa'da ise ona Herakles Sütunları'nın diğerinden İonia körfezine kadar olan yetmiş beş günlük yol pay düşmüştü. Buna körfezin çevresi de eklenmelidir. Doğu İmparatoru ise Libya'daki Kyrene sınırlarından Epidamnos'a kadar olan yüz yirmi günlük yolu miras almıştı.

Sayfa 312

Epidamnos, İonia körfezinin kıyısında yer alır ve şimdiki adı Dyrrhachium'dur. Euxeinos Pontos (Karadeniz) çevresindeki tüm topraklar da, daha önce belirtildiği gibi, Romalıların kontrolündeydi. Bir günlük yol, Atina'dan Megara'ya gitmek gibi, iki yüz on stadiostur. Romalı imparatorlar iki kıtayı kendi aralarında işte bu şekilde bölüşmüşlerdi. Adalardan ise, Herakles Sütunları'nın dışındaki Okyanus'ta bulunan Brettania (Britanya), tüm adaların en büyüğüdür ve beklendiği üzere Batı imparatorunun payına düşmüştü. Okyanus girişinden sonra iç kısımda kalan Ebousa (İbiza) adası ise, neredeyse yedi günlük yolu kaplayan bir büyüklüktedir. Onun yakınındaki diğer iki ada, yerel dilde Maiorica ve Minorica olarak adlandırılanlar da dahil olmak üzere, Akdeniz'deki tüm adalar, sınırlarına en yakın oldukları imparatorluğa bağlanmıştı.

b'. Batı İmparatorluğu'na hükmeden Honorius döneminde barbarlar onun topraklarını işgal etti. Kim oldukları ve bunu nasıl başardıkları anlatılacaktır. Eskiden olduğu gibi şimdi de pek çok Gotik ulus vardır; ancak bunların en büyükleri ve en dikkate değer olanları Gotlar, Vandallar, Vizigotlar ve Gepidlerdir. Eskiden Sauromatae ve Melanchlaeni olarak adlandırılırlardı. Bazıları ise bu halklara Getika ulusları derdi.

Sayfa 313

Hepsi birbirinden, daha önce de söylendiği gibi, isimleri dışında hiçbir bakımdan farklı değillerdi. Hepsi beyaz tenli, sarı saçlı, uzun boylu ve güzel yüzlüdürler; aynı yasaları kullanırlar ve dini inançları da (hepsi Arrian mezhebine mensuptur) birdir. Dilleri de tektir ve Gotça olarak adlandırılır. Bana göre eskiden tek bir ulustular, ancak daha sonra kendilerine liderlik edenlerin isimleriyle birbirlerinden ayrıldılar. Bu halk eskiden Ister (Tuna) nehrinin ötesinde yaşardı. Daha sonra Gepidler,

Singidunum (Belgrad) ve Sirmium çevresindeki bölgeleri, nehrin her iki yakasında da ele geçirdiler ve hala oralarda yaşamaktadırlar.

Vizigotlar ise oradan ayrılarak önce İmparator Arcadius ile müttefik oldular; ancak daha sonra (çünkü barbarlar Romalılarla olan antlaşmalara sadık kalmayı bilmezler), Alaricus'un önderliğinde her iki imparatora da düşman kesildiler. Thrakia'dan başlayarak tüm Avrupa'yı düşman toprağı gibi yağmaladılar. İmparator Honorius o sırada Ravenna'da oturuyor, savaşa dair hiçbir şey düşünmüyor, sarayında huzur içinde yaşamaktan memnun görünüyordu. Ancak barbarların büyük bir orduyla Taulantioi yakınlarında oldukları haberi gelince, sarayını düzensiz bir halde terk ederek kaçtı.

Sayfa 314

Ravenna, İonia körfezinin sonunda yer alan güçlü bir şehirdir. Bazıları onun barbarları kendi halkının isyanı yüzünden kıskırttığını söylerse de, ben adamın karakterine bakarak bu söylentilere pek inanmıyorum. Barbarlar ise, karşılarında hiçbir engel bulamayınca dünyadaki en acımasız insanlar haline geldiler. Ele geçirdikleri şehirleri öyle bir yok ettiler ki, İonia körfezinin içindeki yerler hariç, binalardan eser kalmadı; belki bir kule veya tek bir kapı kalmıştır. Yol üstünde karşılaştıkları tüm insanları, yaşlı genç, kadın çocuk ayırt etmeksizin öldürdüler. Bu yüzden İtalya bugün bile hala çok az nüfusludur. Tüm Avrupa'daki zenginlikleri yağmaladılar ve en önemlisi Roma'nın kamu hazinelerini tükettikten sonra Galya'ya yöneldiler. Alaricus'un Roma'yı nasıl ele geçirdiğini şimdi anlatacağım. Kuşatma çok uzun sürdüğü ve şehri ne zorla ne de başka bir yolla alamadığı için Alaricus şu planı yaptı: Ordusundan henüz sakalı çıkmamış, yeni ergenliğe girmiş ancak cesaretleri yaşlarının üzerinde olan üç yüz genci seçti. Onlara gizlice, sanki köleymişler gibi Roma asilzadelerine hediye olarak verileceklerini, ancak içeri girdiklerinde ne yapmaları gerektiğini tembihledi.

Sayfa 315

Gençlere, efendilerinin evlerine girdiklerinde büyük bir uysallık ve ölçülü davranmalarını, onlara verilen her emri hevesle yerine getirmelerini emretti. Kısa bir süre sonra, kararlaştırılan bir günde, öğle vakti herkes yemekten sonra uykuya daldığında, hızla Salaria Kapısı'na gitmelerini ve gardiyanları etkisiz hale getirip kapıları açmalarını söyledi. Alaricus gençlere bu talimatları verdikten sonra senatoya elçiler gönderdi; onlara olan bağlılıklarına hayran kaldığını, artık onları rahatsız etmeyeceğini ve erdemleri ile sadakatleri anısına asilzadelerin her birine birer hizmetçi hediye etmek istediğini bildirdi. Gençleri hemen gönderdi ve barbarlara oradan çekiliyormuş gibi yapmalarını emretti; böylece Romalıların şüphelerini dağıttı. Romalılar bu hediyeleri memnuniyetle kabul ettiler ve barbarın bir hilesi olduğunu fark etmediler. Gençler uysalca hizmet ederek şüpheyi tamamen yok ettiler; ordunun da kuşatmayı kaldırıp ayrıldığına dair işaretler görülüyordu.

Sayfa 316

Kararlaştırılan gün geldiğinde Alaricus tüm ordusunu sanki sefere çıkıyormuş gibi silahlandırdı ve Salaria Kapısı'na yaklaştı. Kuşatmanın başında karargahını oraya kurmuştu. Tam o saatte gençler kapıya gelip gardiyanlara aniden saldırdılar, hepsini öldürdüler ve kapıları sonuna kadar açtılar. Alaricus ve ordusu şehre girdi, kapıya en yakın evleri ateşe verdiler. Bunlar arasında, eskiden Roma tarihini yazan Sallustius'un evi de vardı ki o evin büyük bir kısmı hala yanık halde durmaktadır. Tüm şehri yağmalayıp Romalıların çoğunu öldürdükten sonra yollarına devam ettiler. Derler ki, Ravenna'da kuşlarla ilgilenen bir hadım, imparator Honorius'a Roma'nın yok olduğunu bildirdiğinde imparator feryat ederek "Ama daha az önce ellerimden yiyordu!" demiştir. İmparatorun "Roma" adında çok büyük bir tavuğu vardı. Hadım durumu anlayınca şehrin Alaricus tarafından ele geçirildiğini açıkladı. İmparator ise rahatlayarak "Ah dostum, ben de tavuğum Roma'yı kaybettim sandım," demiştir. Bazıları bu imparatorun o derece cahil ve akılsız olduğunu söylerler. Bazıları ise Roma'nın Alaricus tarafından bu şekilde değil, Roma senatosunda zenginliği ve şöhretiyle tanınan Proba adında bir kadın tarafından teslim edildiğini söylerler.

Sayfa 317

Bu kadın, açlıktan ve diğer felaketlerden kırılan Romalılara acımış, düşmanın nehir ve liman yollarını tutması nedeniyle her türlü umudun tükendiğini görünce, geceleyin kölelerine kapıları açmalarını emretmişti. Alaricus Roma'dan ayrılmak üzereyken, Attalus adında soylu birini Romalıların imparatoru ilan etti, ona tacı ve mor pelerini giydirdi. Bunu, Honorius'u tahtından indirmek ve Batı'nın tüm yönetimini Attalus'a devretmek niyetiyle yapmıştı. Attalus ve Alaricus büyük bir orduyla Ravenna üzerine yürüdüler. Ancak Attalus ne kendi başına düşünmeyi biliyor ne de kendisine tavsiye verenleri dinliyordu. Bu yüzden Alaricus, bir donanma hazırlayıp Libya'ya komutansız askerler gönderme fikrine karşı çıktı.

Bu sırada Brettania (Britanya) adası Romalılardan ayrıldı; oradaki askerler Constantinus adında, sıradan biri olmayan birini imparator seçtiler. O da hemen gemiler toplayarak büyük bir orduyla İspanya ve Galya'yı kontrolü altına aldı. Honorius ise gemilerini hazırlamış, Libya'daki olayların sonucunu bekliyordu.

Sayfa 318

Eğer Attalus tarafından gönderilenler başarılı olup Libya'nın bir kısmını ele geçirirlerse, o da Doğu İmparatorluğu'na, Theodosius'un yanına sığınmayı düşünüyordu. Zira Arcadius çoktan ölmüş, yerine henüz çok genç olan oğlu II. Theodosius geçmişti. Honorius şansın rüzgarına kapılmış bu haldeyken, tanrı ona beklenmedik lütuflar gönderdi. Zira tanrı, çaresiz kaldıklarında ve dürüst olduklarında zayıf olanlara yardım etmeyi sever. Libya'da Attalus'un gönderdiği komutanların öldürüldüğü ve Bizans'tan büyük bir takviye ordusunun geldiği haberi ulaştı. Alaricus ise Attalus'un beceriksizliğinden bıkarak onu görevden aldı ve sıradan bir vatandaş olarak hapiste tuttu. Kısa bir süre sonra Alaricus hastalanarak öldü; Vizigot ordusunu Adualpus devraldı ve Galya'ya geçtiler. Constantinus ise bir savaşta yenilerek

çocuklarıyla birlikte öldürüldü. Ancak Romalılar Britanya'yı bir daha geri alamadılar, ada o zamandan beri tiranlar tarafından yönetilmektedir.

Sayfa 319

Gotlar, Ister (Tuna) nehrini geçtikten sonra önce Pannonia'yı ele geçirdiler, ancak daha sonra imparatorun izniyle Thrakia'ya yerleştiler. Orada çok kalmadan Batı'yı istila ettiler. Ancak bu olaylar Gotlarla ilgili bölümde anlatılacaktır.

g'. Vandallar ise Maiotis (Azak Denizi) çevresinde yaşarken, açlık nedeniyle Germanlara (şimdiki adıyla Franklara) ve Rhenus (Ren) nehrine yöneldiler, yanlarına Alanos ulusunu da aldılar. Oradan Godigisklos'un önderliğinde hareket ederek İspanya'ya yerleştiler. Bu, Okyanus'tan başlayarak Roma hakimiyetindeki ilk topraklardır. O sırada Honorius, Godigisklos ile bir anlaşma yaptı; buna göre Vandallar oraya zarar vermeden yerleşeceklerdi. Ancak bir Roma yasasına göre, mülklerini kaybedenler otuz yıl içinde dava açmazlarsa haklarını kaybederlerdi. Honorius, Vandalların İspanya'da geçirdikleri sürenin bu otuz yıllık zaman aşımı yasasına dahil edilmemesi için bir kanun çıkardı. Honorius'un Batı'daki durumu bu merkezdeyken öldü.

Sayfa 320

Hastalıktan dolayı hayatını kaybetti. Daha önce, Arcadius ve Honorius'un kız kardeşi Placidia ile evlenen Constantius, Honorius ile birlikte kısa bir süre hüküm sürmüştü ancak imparatorluğun yedinci ayında hastalanarak ölmüştü; Honorius hayattayken kayda değer bir iş yapamamıştı. Bu Constantius ile Placidia'nın oğlu olan Valentinianus, henüz sütten yeni kesilmişken Theodosius'un sarayında büyütülüyordu.

(Metnin alt kısmında hanedan soyağacı tablosu yer almaktadır; bu tablo Theodosius, Arcadius, Honorius ve Placidia ile başlayan soyu, II. Theodosius, Valentinianus ve Eudoxia gibi isimlerle devam eden aile bağlarını göstermektedir sarayda eğitiliyordu;

Sayfa 320: Hanedan Soy Haritası

[I. BÖLÜM: ÜST HANEDAN DÜZLEMİ]

BÜYÜK THEODOSIUS (Flaccilla ile evliliğinden) |— ARCADIUS (Doğu İmparatoru) |— HONORIUS (Batı İmparatoru) |— GALLA PLACIDIA (Kız Kardeş)

[II. BÖLÜM: DOĞU VE BATI DALLANMASI]

ARCADIUS SOYU (Eudoxia ile evliliğinden) |— KÜÇÜK THEODOSIUS (II) |— PULCHERIA
GALLA PLACIDIA SOYU (Constantius ile evliliğinden) |— III. VALENTINIANUS (Sarayda büyütülen varis)

[III. BÖLÜM: TORUNLAR VE EVLİLİK BAĞLARI]

KÜÇÜK THEODOSIUS'IN KIZLARI Eudoxia'dan olanlar | EUDOXIA | (III. Valentinianus ile evlendi) | EUDOKIA | (Vandal Kralı Huneric ile evlendi) | PLACIDIA | (Olybrius ile evlendi)

[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

DE BELLO VANDALICO I. 3. 321
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

PROCOPII 322
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

DE BELLO VANDALICO I. 3. 323
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

PROCOPII 324
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

DE BELLO VANDALICO I. 4. 325
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

PROCOPII 326
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

DE BELLO VANDALICO I. 4. 327
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

PROCOPII 328
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

DE BELLO VANDALICO I. 4. 329
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

PROCOPII 330
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

DE BELLO VANDALICO I. 4. 331
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

PROCOPII 332
...
[IV. BÖLÜM: YAN SOYLAR VE EK BAĞLANTILAR]
GRATIANUS KOLU Severa | Gratianus | Iustina | Strata | Stalla
SENATOR IUSTINUS KOLU Iustinus | Iustiniana (Kızı)

karısının ve çocuklarının esir düşmesi mukadder oldu. Afrika'daki musibet işte bu şekilde vuku buldu. Roma'da o vakit Aetius ve Bonifacius adında iki general vardı; her ikisi de savaş sanatında pek mahir, pek çok muharebede tecrübeli ve o zamanın insanları arasında eşsizdi. Siyasi meselelerde ihtilafa düşseler de, ruh büyüklüğü ve diğer erdemler bakımından öyle bir mertebedeydiler ki, birisi onlardan biri için "Romalıların sonuncusu" dese hata etmiş olmazdı; zira Roma'nın tüm erdemi bu iki adamda temerküz etmişti. Placidia, bunlardan Bonifacius'u tüm Afrika'nın generali tayin etti. Aetius ise buna rıza göstermedi lakin hoşnutsuzluğunu alenen dışa vurmadı; zira aralarındaki düşmanlık henüz gün yüzüne çıkmamıştı ve her ikisi de bir maske altında gizleniyordu. Bonifacius oradan ayrıldığında, Aetius, Placidia'nın yanına giderek onu tiranlıkla itham etti; Bonifacius'un Afrika'nın tamamını kendisinden ve imparatorun gasp ettiğini, bunu anlamının ise kolay olduğunu söyledi; eğer Bonifacius Roma'ya çağrılırsa icabet etmeyecekti. Bunu işiten kadın, Aetius'un doğru söylediğini zannetti ve buna göre hareket etti. Aetius daha evvel Bonifacius'u gizlice uyararak, imparatorun annesinin ona suikast tertiplemediğini ve onu ortadan kaldırmak istediğini bildirdi.

Sayfa 323

Bu suikast teşebbüsünün büyük bir nişanesi olarak da, yakında hiçbir sebep yokken merkeze celp edileceğini haber verdi. Mektupta yazarlar buydu. Bonifacius, kendisine kraliyetten gelen celbi aldığı anda, imparatorun ve annesinin emrine uymayı reddetti; lakin bunu yaparken Aetius'un ikazını kimseye ifşa etmedi. Placidia bunu işitince, imparatorun işlerinde Aetius'un ne kadar sadık olduğunu düşündü ve Bonifacius'un niyetinden şüpheye düştü. Bonifacius ise, imparatora karşı koyamayacağını lakin Roma'ya dönerse de hiçbir selametinin kalmadığını idrak ederek; İspanya'da, daha evvel zikredildiği üzere Afrika'ya pek uzak olmayan bir mevkide yerleşik Vandallar ile bir ittifak kurmanın yollarını aradı. Orada Godigisel vefat etmiş, riyaseti çocukları devralmıştı: Gontharis meşru eşinden, Gizerichos ise gayrimeşru bir oğuldu. Ancak o vakit Gontharis henüz bir çocuktü ve pek faal değildi; Gizerichos ise savaş işlerinde fevkalade mahir ve insanların en dehşetlisiydi. Bonifacius, İspanya'da kendisine en yakın olan adamlarını göndererek Godigisel'in her iki oğluyula da anlaştı; her birinin Afrika'nın üçte biri üzerinde hüküm sürmesi, lakin birine saldırı vuku bulduğunda müştereken müdafaa yapmaları şartıyla ahitleşti.

Sayfa 324

Bu ahit üzerine Vandallar, Gadeiros boğazını geçerek Libya'ya (Afrika) vardılar; Vizigotlar ise daha sonraki bir tarihte İspanya'ya yerleştiler. Roma'da ise Bonifacius'un dostları, adamın neden bu kadar garip davrandığını mütalaa ederek, Bonifacius'un tiranlığa sapmasının ne kadar gayrimakul olduğunu hayretle karşıladılar; hatta bazıları Placidia'nın rızasıyla Kartaca'ya gittiler. Orada Bonifacius ile mülaki olup Aetius'un mektuplarını gördüler ve tüm hakikati dinleyince süratle Roma'ya dönüp vaziyeti tebliğ ettiler. Kadın hayrete düştü; Aetius'a karşı herhangi bir müeyyide uygulamadı zira o vakit Aetius çok büyük bir kudrete sahipti ve devletin ahvali zaten kötüydü. Bunun yerine Bonifacius'un dostlarına Aetius'un hilesini ifşa

etti, sadakat yeminleri etti ve adamı vatanına dönmeye ikna etmelerini, Roma İmparatorluğu'nun barbarların eline geçmesine müsaade etmemelerini rica etti. Bonifacius bunu işitince yaptığına nadim oldu; barbarlarla yaptığı anlaşmadan vazgeçerek onlara Afrika'dan çekilmeleri için sonsuz vaatlerde bulundu. Lakin onlar bu kelimeleri kabul etmediler, bilakis kendileriyle istihza edildiğini zannederek Bonifacius ile muharebeye tutuştular; Bonifacius mağlup olunca Hippo Regius tesmiye edilen, Numidya'da sahil kenarında kaim güçlü bir şehre sığındı deniz kenarında kaim bu mahalli Vandallar muhasara etti; başlarında Gizerichos vardı.

Sayfa 325

Gontharis o sırada zaten ölmüştü; şayia odur ki kardeşi tarafından katledilmişti. Vandallar ise buna iştirak etmezler, Gontharis'in İspanya'da Cermenlere esir düşüp çarmıha gerildiğini, Gizerichos'un ise tek başına hükümdar olarak Afrika'ya geçtiğini söylerler. Bunlar Vandallardan işittiklerimdir. Aradan uzun bir zaman geçtiğinde, ne cebirle ne de anlaşmayla Hippo Regius'u zapt edemeyen ve açlıkla boğuşan Vandallar muhasarayı kaldırdı. Az bir zaman sonra Bonifacius ve Afrika'daki Romalılar, Roma ve Bizans'tan Aspar komutasında gelen büyük ordu ile birlikte düşmanla çarpışmak istediler. Şiddetli bir muharebe vuku buldu ve düşmanlar karşısında ağır bir bozguna uğrayan Romalılar firar ettiler; Aspar evine döndü, Bonifacius ise Placidia'nın huzuruna çıkarak kendisine atfedilen haksız şüpheleri izale etti.

İşte böylece Vandallar, zikredildiği üzere Romalıların elinden Afrika'yı gasp ettiler. Düşmanlardan diri ele geçirdiklerini esir ederek bir muhafız kıtası teşkil ettiler. Bu esirler arasında Marcianus da bulunuyordu; kendisi daha sonra Theodosius'un vefatıyla imparatorluk makamına cülus edecektir.

Sayfa 326

O vakit Gizerichos kraliyet sarayındayken esirlerin huzura getirilmesini emretti; gayesi, her birinin hangi efendiye hizmet edeceğini tayin etmektir. Esirler açık alanda toplandığında, yaz mevsiminin öğle sıcağında güneş altında oturtuldular. Aralarında Marcianus, her şeyden bihaber uyuyordu. Derken semadan bir kartal süzülerek, rivayet odur ki kanatlarını açıp havada sabit durarak sadece Marcianus'un üzerine gölge yaptı. Gizerichos bunu müşahede etti; zeki bir adam olduğundan bunun ilahi bir işaret olduğunu sezdi ve adamı huzuruna celp ederek kim olduğunu sual etti. Adamın Aspar'ın mahiyetinden biri, Romalıların kendi lisanlarında Domesticus dedikleri bir hizmetli olduğu söylendi. Bunu işiten Gizerichos, kuşun fiilini zihninde tartarak, Aspar'ın Bizans'taki kudretini de mülahaza edince, bu adamın gelecekte ne olacağını idrak etti. Adamı katletmeyi asla doğru bulmadı; zira onu ortadan kaldırırsa kuşun kehanetinin bir hükmü kalmayacağını (zira kuşun bir imparatora gölge yapmadığı tebeyyün edecekti) ve beyhude yere bir cana kıyacağını düşündü; eğer o adamın ileride kral olması mukaddesse, asla ölümün pençesine düşmeyecekti, zira Tanrı'nın iradesi beşerî fikirle engellenemezdi.

Sayfa 327

Onu yeminle bağladı ki, eğer kendi iradesine (hürriyetine) kavuşursa, asla Vandallara karşı harbe girişmeyecekti. Böylece azat edilen Marcianus Bizans'a gitti ve Theodosius'un vefatından sonra imparatorluk makamına geçti; diğer her hususta mükemmel bir hükümdar oldu lakin Afrika işlerini tamamen ihmal etti. Bunlar bilahare vuku buldu. O vakit Gizerichos, Aspar ve Bonifacius'u mağlup ederek kendisine muazzam bir talih hazırladı. Eğer Roma ve Bizans ordusu üzerine tekrar sevk edilirse, Vandalların aynı şans ve kudrete sahip olamayacağından endişe ederek —zira beşerî haller değişkendir ve bedenler yaşlandıkça zaafa uğrar— muvaffakiyetiyle gururlanmak yerine ihtiyatlı davrandı ve İmparator Valentinianus ile sulh yaptı. Bu ahde göre, her yıl Afrika'dan haraç gönderecekti; ayrıca rehin olarak oğullarından Honoricus'u saraya yolladı. Böylece Gizerichos savaşta gösterdiği sebatla zaferini tahkim etmiş oldu; Honoricus'u geri aldığında kudreti daha da ziyadeleşti. Roma'da ise evvela Placidia vefat etti, ardından oğlu Valentinianus; arkasında erkek bir varis bırakmadan, Eudoxia'dan kaim iki kızı ile hayatını kaybetti Theodosius'un evlatlarından doğmuşlardı.

Sayfa 328

Valentinianus'un ne şekilde vefat ettiğini beyan etmeye geliyorum. Maximus isminde bir Romalı senatör vardı, Maximus isminde bir tiranı deviren Büyük Theodosius'un neslindendi. Bu Maximus'un, cemali ve iffetiyle şöhet bulmuş bir zevcesi vardı. İmparator Valentinianus, kadına karşı beslediği şehvetle yanıyordu; lakin kadınla visal arzusu imkansız görüldüğünden şeni bir plan kurdu. Maximus'u saraya davet etti ve onunla zar oyununa oturdu; mağlup olanın muayyen bir altın ödemesi şart koşuldu. İmparator galebe çaldı ve teminat olarak Maximus'un yüzüğünü aldı; bilahare bu yüzüğü Maximus'un hanesine göndererek, zevcesine Maximus'un emriyle saraya gelmesi gerektiğini ve imparatoriçe Eudoxia'yı selamlayacağını bildirdi. Kadın yüzüğü görünce şüphe etmeksizin tahtirevanına binerek saraya vasıl oldu; orada imparator tarafından bir odaya kapatılarak cebren kirletildi.

Sayfa 329

Kadın bu tahkirin ardından kocasının hanesine dönerek gözyaşlarıyla vaziyeti anlattı ve Maximus'u suçladı Maximus kederinden çılgına dönmüş bir vaziyette imparatoru imha etmeye karar verdi; lakin Aetius'un hayatta olduğunu, onun çok muktedir olduğunu ve Attila'yı muazzam bir orduyla mağlup ettiğini bildiğinden, Aetius'un kendi emellerine mani olacağını düşündü. Bu sebeple evvela Aetius'u bertaraf etmenin daha evla olacağına hükmetti; Romalıların tüm ümidinin Aetius'ta olduğunu zerre miktar önemsemedi. Saraydaki hademelerin iştirakiyle, imparatorun zihnini Aetius'un bir darbe hazırlığına olduğuna dair bulandırdı. Valentinianus, Aetius'un kudretinden ve erdeminden gayrı hiçbir mesnedi olmadığı halde, bu yalanlara kanarak Aetius'u bizzat katletti. O vakit bir Romalı, imparatorun "Aetius'un ölümü hayırlı mı oldu?" sualine şu cevabı verdi: "Bunun hayır mı yoksa şer mi olduğunu bilmem lakin şunu katiyetle anladım ki, sol elinizle sağ elinizi kestiniz."

Sayfa 330

Aetius'un vefatından sonra Attila, karşısında hiçbir denk rakip kalmadığı için tüm Avrupa'yı yağmaladı ve her iki imparatorluğu da haraca bağladı. O vakit Attila, muazzam ve pek kalabalık bir şehir olan Aquileia'yı muhasara ettiğinde, denize yakın lakin İyon Körfezi'nin haricinde kaim bu şehirde şöyle bir mucize vuku bulunduğu rivayet edilir: Muhasara çok uzadığı için Attila ordusuna rücu emri vermek üzereyken, bir burçta yuva yapmış olan bir leyleğin yavrularını alarak ansızın şehirden uzaklaştığını müşahede etti. Erkek leylek uçuyor, yavrular ise henüz uçmaya muktedir olmadıkları için ya babalarının sırtında taşınıyor ya da bir şekilde ona tutunuyorlardı. Attila bunu görünce, mahir bir müşahedeci olarak ordusunu tevakkuf ettirdi ve bunun alelade bir hadise olmadığını, kuşun şehrin yakında düşeceğini evvelceden hissettiği için yavrularıyla firar ettiğini beyan etti kuşun yavrularıyla gittiğini, eğer şehirde kalmaya devam etseydi fena bir akıbetin şehre isabet etmeyeceğini önceden haber vermeyeceğini söyledi.

Sayfa 331

Bu suretle barbar ordusunun yeniden muhasaraya giriştiği rivayet edilir; kulenin o kısmının, yani kuşun yuva yaptığı yerin çok geçmeden aniden yıkıldığı ve bu yolla düşman ordusunun o noktadan şehre girdiği, böylece Aquileia'nın zapt edildiği söylenir. Daha sonra Maximus, İmparator Valentinianus'u zahmetsizce katletti ve tiranlığı ele geçirdi; Eudoxia ile cebren birleşti. Zira Maximus'un daha evvel nikahlı olduğu karısı vefat etmişti. Bir defasında yatakta Eudoxia'ya, tüm bu işleri ona olan aşkı sebebiyle tertiplediğini itiraf etti. Eudoxia, kocasının intikamını almak isterken başına gelen bu musibet üzerine daha da hiddetlendi ve Gizerichos'u çağırırdı. Gizerichos'a, Valentinianus'un bir cani tarafından katledildiğini, kendisinin ve imparatorluğun aşağılandığını, bu zulmün intikamını almasını rica etti. Gizerichos'a dost ve müttefik olduğunu, bu denli büyük bir felaketin cezasız kalmasının mukaddesata aykırı olduğunu bildirdi. Bizans'tan hiçbir yardım gelmeyeceğini düşünüyordu zira Theodosius zaten hayattan çekilmiş, Marcianus ise imparatorluğu devralmıştı.

Sayfa 332

5. Gizerichos ise, başka hiçbir sebeple değilse de, eline geçecek olan ganimet ümidiyle büyük bir donanma ile İtalya'ya yelken açtı. Roma'ya vardığında, karşısında engel olacak kimse bulunmadığı için saraya el koydu. Maximus ise kaçmaya çalışırken Romalılar tarafından taşlanarak katledildi, başı gövdesinden ayrılıp uzuvları parçalandı. Gizerichos, Eudoxia ile birlikte çocukları Eudokia ve Placidia'yı esir aldı; saraydaki altın ve gümüşleri gemilerine yükleyerek Kartaca'ya doğru yola çıktı. Ne saraydaki tunçlara ne de başka bir şeye acımadı. Capitoline Jüpiter tapınağını da yağmaladı ve çatısının yarısını söktü; bu çatının en has tunçtan imal edildiği ve üzerindeki altın kaplamanın ihtişamıyla fevkalade bir kıymete sahip olduğu söylenir. Gizerichos'un gemilerinden biri, üzerinde heykeller taşıyanı, rivayete göre sulara gömüldü; lakin diğer tüm gemiler Vandallar ile birlikte Kartaca limanına vasil oldu. Gizerichos, Eudokia'yı büyük oğlu Honoricus ile evlendirdi; diğer kızı ise annesi

Eudoxia ile birlikte Bizans İmparatoru'nun talebi üzerine Konstantinopolis'e gönderildi.

Sayfa 333

O sırada imparatorluk gücü Leon'a intikal etmişti, Aspar'ın desteğiyle bu makama gelmişti, zira Marcianus hayata gözlerini yummuştu. Bilahare Gizerichos şöyle bir plan tasarladı: Kartaca haricindeki tüm Afrika şehirlerinin surlarını yıktırdı; böylece ne Afrikalılar ne de Romalılar surlara güvenip isyan edemeyecek, ne de imparator tarafından gönderilen bir ordu bir şehri zapt edip orada garnizon kurarak Vandalları taciz edebilecekti. O vakit bu kararın isabetli olduğu düşünülüyordu; lakin sonraki zamanlarda, sursuz kalan bu şehirlerin Belisarius tarafından kolayca zapt edilmesiyle Gizerichos'un bu tedbiri bir cehalet örneği olarak telakki edildi. Zira beşerî haller, daha evvel alınan kararların neticelerini zamana göre tebdil eder. Afrikalı soylulardan servet sahibi olanları mülksüzleştirerek onları Honoricus ve Genzon adındaki oğullarına köle olarak verdi. En genç oğlu Theodosius ise daha evvel vefat etmişti, arkasında hiçbir varis bırakmamıştı. Diğer Afrikalıların arazilerini de ellerinden alarak Vandal ulusuna paylaştırdı; bu araziler o zamandan beri "Vandal Payları" olarak tesmiye edilir eskiden bu arazilere malik olanlar ise son derece fakir düştüler ve ancak hür kalabildiler.

Sayfa 334

Gizerichos, Vandallara ve Alanlara devrettiği tüm bu arazileri her türlü vergiden muaf tuttu. Verimli olmayan arazileri ise eski sahiplerine bıraktı, lakin onlara öyle ağır vergiler yükledi ki, bu topraklardan hiçbir kazanç elde edemez hale geldiler. Pek çoğu bu sebeple sürgüne gitti veya katledildi; zira hazineye borçlarını ödeyemedikleri için pek çok suçlamaya maruz kaldılar. İşte böylece tüm Libya büyük bir musibete gark oldu. Vandalları ve Alanları bölüklere ayırarak başlarına seksen kadar komutan tayin etti ve bunları "Binbaşı" olarak adlandırdı; böylece ordusunun seksen bin kişiden müteşekkil olduğu intibasını uyandırdı. Halbuki evvelce Vandalların ve Alanların toplam nüfusunun elli bin kişiyi geçmediği söylenirdi. Lakin sonraki dönemlerde nesillerin çoğalmasıyla sayıları muazzam arttı. Alanların isimleri Vandalların ismi altında eridi.

Sayfa 335

O vakit Gizerichos, Mağribileri de mahiyetine alarak her yıl bahar mevsimi başladığında Sicilya ve İtalya'ya akınlar düzenliyor, şehirleri yağmalıyor, ahalisini esir ediyor ve her şeyi yerle bir ediyordu. Artık buralar hem insandan hem de servetten yoksun kalmıştı; kılıcını imparatorun mülküne karşı kullanıyordu. İlyricum'u, Peloponnesos'u ve Yunan topraklarını yağmalıyordu. Tekrar Sicilya ve İtalya kıyılarına çıkıyor, her yeri haraba çeviriyordu. Bir defasında gemisine bindiğinde ve Kartaca limanından yelken açıldığında, dümenciye gemiyi nereye sürmesi gerektiğini sorduğunda, "Tanrı'nın gazap duyduğu her yere" dediği rivayet edilir. Hiçbir sebep yokken, kaderin karşısına çıkardığı her yere saldırıyordu. 6. Bu sebeple İmparator Leon, Vandallardan intikam almak için bir ordu topladı. Bu ordunun mevcudunun

yaklaşık on bin kişi olduğu söylenir. Doğu denizlerinden büyük bir donanma teşkil ederek askerlere karşı büyük bir cömertlik gösterdi. Rivayet odur ki bu sefer için bin üç yüz kantaria altın sarf edilmiştir. Lakin donanma Vandalların elinde yok olmadı, bilakis savaşın idaresini Basiliscus'a tevdi etti.

Sayfa 336

Basiliscus'un bu makamı Aspar'ın dostluğu sayesinde kazandığına inanılıyordu. Zira Aspar, Ariusçu mezhebine mensup olduğu için bizzat imparator olamıyordu ama başkasını bu makama getirmek onun için kolaydı. Bazıları Aspar'ın, Vandalların mağlup olması halinde Leon'un imparatorluğunun daha da sağlamlaşacağından korktuğunu ve bu yüzden donanmanın başına Basiliscus'un getirilmesini tavsiye ettiğini söylerler. Leon ise daha evvel, Anthemius'u Batı Roma'ya imparator tayin ederek Vandallara karşı bir ittifak kurması için göndermişti. Gizerichos, Olybrius'un imparator olmasını istiyordu zira o, Valentinianus'un kızı Placidia ile evliydi. Talebi reddedilince daha da hiddetlendi ve imparatorun tüm topraklarını yağmalamaya devam etti. O vakit Dalmaçya'da, Aetius'un yakın dostu olan Marcellianus isminde saygın bir adam vardı; Aetius'un katlinden sonra imparatora itaat etmeyi reddetmiş ve Dalmaçya'da kendi hükmünü kurmuştu kimseden çekinmeksizin orayı idare ediyordu.

Sayfa 337

İmparator Leon, Marcellianus'u ikna ederek yanına çekti ve onu Vandallar tarafından işgal edilen Sardinya adasına gönderdi; Marcellianus orayı kolayca geri aldı. Diğer taraftan Heraclius, Konstantinopolis'ten Libya'daki Tripolis'e gönderildi; oradaki Vandalları mağlup ederek şehirleri zapt etti, gemilerini orada bırakıp karayoluyla Kartaca üzerine yürüdü. Savaşın başlangıcı işte böyleydi. Basiliscus ise tüm donanmasıyla Kartaca'dan yaklaşık iki yüz seksen stadia uzaklıktaki bir kasabaya demirledi. Eğer Basiliscus, planlarını geciktirmeyip doğrudan Kartaca üzerine yürüseydi, şehri ilk hücumda zapt edebilirdi. Lakin ya komutanın korkaklığı ya da hıyaneti buna mani oldu. Gizerichos, Basiliscus'un bu gevşekliğinden istifade ederek şöyle bir taktik uyguladı: Tüm adamlarını silahlandırıp hızlı ve boş gemiler hazırlattı donanmasını hazırda bekletti.

Sayfa 338

Sonra Basiliscus'a elçiler göndererek, meseleyi mütalaa etmek için beş günlük bir mühlet talep etti. Basiliscus'un bu mühleti kabul ettiği rivayet edilir. Bazıları ise Gizerichos'un, Basiliscus'un ordusundaki komutanlara gizlice büyük meblağlarda altın göndererek bu ateşkesi satın aldığını söylerler. Gizerichos ise bu mühlet zarfında uygun bir rüzgarın çıkmasını bekliyordu. Rüzgar tam istediği gibi esmeye başlayınca, Vandallar yelkenlerini açtılar ve içlerinde hiç kimse bulunmayan boş gemileri önlerine katarak Romalı donanmasına doğru sürdüler. Romalı donanmasına yaklaştıklarında, bu gemileri ateşe verip rüzgarın yardımıyla Romalı gemilerinin üzerine saldırdılar. Romalı donanması çok sıkışık bir vaziyette olduğu için alevler süratle yayıldı. Ateşin gürültüsü ve askerlerin feryatları birbirine karışıyordu.

de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

346 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

346 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 8. 347
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 8. 347
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

348 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

348 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 8. 9. 349
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 8. 9. 349
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

350 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

350 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 9. 351
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 9. 351
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

352 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

352 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 10. 353
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 10. 353
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

354 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

354 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 10. 355
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

DE BELLO VANDALICO I. 10. 355
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

356 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

356 PROCOPII
de bello vandalico i. 8. 345
de bello vandalico i. 8. 345

... εἰς τὴν Ἀφρὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν Ἡβελίαν καὶ Βαβυλῶνα ἀπέβηκεν, ἀπὸς δὲ στρατιῶν ἄλλων εἰς ἀσπίδας ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Γαλιναίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... εἰς τὴν Ἀφρὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν Ἡβελίαν καὶ Βαβυλῶνα ἀπέβηκεν, ἀπὸς δὲ στρατιῶν ἄλλων εἰς ἀσπίδας ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Γαλιναίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... εἰς τὴν Ἀφρὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν Ἡβελίαν καὶ Βαβυλῶνα ἀπέβηκεν, ἀπὸς δὲ στρατιῶν ἄλλων εἰς ἀσπίδας ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Γαλιναίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... εἰς τὴν Ἀφρὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν Ἡβελίαν καὶ Βαβυλῶνα ἀπέβηκεν, ἀπὸς δὲ στρατιῶν ἄλλων εἰς ἀσπίδας ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Γαλιναίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

... τὴν δὲ τὴν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν, ἴσθμῳ δὲ τῆς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπέβηκεν...

Sayfa 341

Gizerichos'un karakterini ve Vandalların gücünü evvelceden tetkik etmeyi gerekli gördü ve Maurusiler ile Libyalıların kendisine karşı nasıl bir iyi niyet veya nefret beslediklerini bizzat tespit etmek istedi. Bu sebeple imparatorun elçisiymiş gibi, üzerine uydurma bir isim alarak Gizerikos'a gönderildi. Ancak gerçek kimliğinin ortaya çıkmasından ve başına bir bela gelerek tasarladığı işlerin engellenmesinden korkarak şöyle bir çare buldu: Tüm insanlar arasında sarı saçlarının saf altınla kıyaslanacak kadar meşhur olduğunu bildiği başındaki saçlarını, o an için bulunduğu bir boya ile tamamen siyaha boyadı. Gizerikos'un huzuruna çıktığında, Gizerikos onu korkutmak istemiş gibi, dostça bir tavırla silahların muhafaza edildiği odaya götürdü; orada olağanüstü güzellikte ve sayıca çok fazla silah bir araya getirilmişti. Anlatıldığına göre, orada silahlar kendiliğinden hareket ederek sıradan olmayan büyük bir gürültü çıkardı; o sırada Gizerikos bir deprem olduğunu sandı, ancak dışarı çıkıp deprem hakkında sorular sorduğunda diğerlerinden hiçbiri bunu doğrulamayınca büyük bir şaşkınlığa düştü, fakat olan bitenin mahiyetini kavrayamadı. Maiorinus ise planladığı işleri gerçekleştirdikten sonra Liguria'ya geri döndü ve oradan piyade ordusunun başında Herakles Sütunları'na doğru ilerledi; niyeti oradaki boğazı geçerek geri kalan yolu Karfago üzerinden katetmekti.

Sayfa 342

Gizerikos bunu haber aldığı anda ve Maiorinus'un elçilik heyeti tarafından kandırıldığını anladığında büyük bir korkuya kapıldı ve savaş hazırlıklarını tamamladı. Romalılar ise Maiorinus'un erdemine güvenerek, Libya'nın tekrar imparatorluğa kazandırılacağı konusunda büyük bir umuda kapılmışlardı. Ancak bu sırada Maiorinus, dizanteri hastalığına yakalanarak hayatını kaybetti; tebaasına karşı ölçülü, düşmanlarına karşı ise korkutucu bir adamdı. Onun ardından imparatorluğu devralan Nepos, sadece birkaç gün hüküm sürdükten sonra hastalık nedeniyle öldü ve ondan sonra Glycerius aynı makama gelerek benzer bir sonla karşılaştı. Ondan sonra ise Augustus imparatorluk makamına geçti. Batı'da daha önce de başka imparatorlar olmuştu, fakat ben onların isimlerini çok iyi bildiğim halde zikretmeyeceğim. Çünkü onlar bu makamda çok kısa süre kalmışlar ve kendilerinden

söz edilmeye değer hiçbir şey başaramamışlardır. Batı'daki olaylar bu şekilde cereyan etti.

Bizans'ta ise Basiliskos (çünkü artık krallık hırsını dizginleyemiyordu) bir tiranlığa kalkışarak hiçbir zorluk çekmeden yönetimi ele geçirdi; bu sırada Zenon, karısı ile birlikte aslen nereli ise oraya, Isauria'ya kaçarak kurtuldu. Basiliskos tiranlığını bir yıl sekiz ay boyunca sürdürürken, saraydaki askerler ve neredeyse tüm diğerleri onun aşırı para hırsı sebebiyle ona karşı öfke duymaya başladılar. Zenon bunu fark edince bir ordu toplayarak onun üzerine yürüdü. Basiliskos da bir ordu ve general olarak Armatos'u ona karşı koymak üzere Zenon'a gönderdi.

Sayfa 343

Ordular birbirine yakın yerlerde ordugah kurduğunda, Armatos ordusunu Zenon'a teslim etti; bunun karşılığında Zenon, Armatos'un henüz çok küçük bir çocuk olan oğlu Basiliskos'u Sezar ilan edecek ve öldüğünde onu krallığın halefi olarak bırakacaktı. Basiliskos ise herkes tarafından terk edilince, daha önce de yaptığı gibi kutsal bir sığınağa kaçtı. Şehrin rahibi Akakios, onu Zenon'a teslim etti; ancak Basiliskos'u dinden sapmakla suçladı ve Hristiyan dogmalarının çoğunu altüst edip karıştırdığı, Eutykhes'in mezhebine meylettiği için ağır bir şekilde kınadı. Olaylar bu şekilde gelişti. Zenon krallığı tekrar ele alınca Armatos'a verdiği sözü yerine getirerek onun oğlu Basiliskos'u Sezar tayin etti; fakat çok geçmeden hem bu onuru ondan geri aldı hem de Armatos'u öldürttü. Basiliskos'u ise çocukları ve karısıyla birlikte kış mevsiminde Kapadokya'ya sürdü; onlara ne yiyecek ne de giyecek verilmemesini emretti. Orada soğuk ve açlığın pençesinde birbirlerine sığındılar ve en sevdiklerinin bedenlerine sarılmış halde can verdiler. Basiliskos'un yaptıklarının cezası bu oldu. Ancak bu olaylar biraz daha sonraki bir zamanda gerçekleşti. Gizerikos ise o dönemde, yukarıda anlatıldığı gibi düşmanı hileyle alt edip kovmuş olmasına rağmen, İmparator Zenon ile bir anlaşmaya varana kadar Romalıların tüm mülklerini yağmalamaya ve onlara zarar vermeye devam etti.

Sayfa 344

Yapılan anlaşmayla ebedi bir barış tesis edildi; buna göre ne Vandallar Romalılara karşı sonsuza dek savaşacak ne de Romalılar onlara karşı bir saldırıda bulunacaktı. Zenon bu antlaşmayı bizzat korudu ve ondan sonra krallığı devralan Anastasios da aynı şekilde devam ettirdi. İmparator Iustinus döneminde de bu durum sürdü. Iustinus'tan sonra ise kız kardeşinin oğlu olan Iustinianos krallığı devraldı. Iustinianos'un hükümdarlığı sırasında Vandal Savaşı şu şekilde patlak verdi: Gizerikos, barış antlaşmasından kısa bir süre sonra oldukça ileri bir yaşta hayatını kaybetti. Ölmeden önce bıraktığı vasiyetnamede, Vandallara krallığın her zaman, Gizerikos'un soyundan gelen erkekler arasında yaşça en büyük olana geçmesini emretmişti. Gizerikos, Kartaca'yı ele geçirdikten sonra otuz dokuz yıl boyunca Vandallara hükmetti ve yukarıda belirtildiği üzere öldü. Krallığı, oğullarının en büyüğü olan Honourikhos devraldı; çünkü Zenon o sırada hayatta değildi. Honourikhos döneminde, Vandalların Maurusiler dışındaki hiçbir halkla savaşı olmadı. Zira Maurusiler, Gizerikos korkusuyla daha önce sessiz

kalmışken, o ölür ölmez Vandallara pek çok kötülük yaptılar ve kendileri de pek çok zarara uğradılar. Honourikhos ise Libya'daki Hristiyanlara karşı tüm insanların en zalimi ve adaletsizi oldu; onları zorla Arianizm inancına döndürmeye çalıştı, kabul etmeyenleri ise tespit ettiğinde onları ateşe atıyor veya başka türlü ölüm şekilleriyle katlediyordu; birçoğunun dilini boğazından kestirdi.

Sayfa 345

Bunlardan bazıları benim zamanıma kadar Bizans'ta yaşadılar ve dilleri kesik olmasına rağmen seslerini kusursuz bir şekilde kullanabiliyorlardı; bu cezadan hiçbir şekilde etkilenmiş görünmüyorlardı. Ancak bunlardan ikisi, fahişe kadınlarla ilişkiye girdikleri için bir daha konuşma yetilerini kaybettiler. Honourikhos sekiz yıl Vandalları yönettikten sonra hastalık nedeniyle öldü; o sırada Aurasius Dağı'nda yaşayan Maurusiler Vandallardan kopmuş ve bağımsız hale gelmişlerdi (Aurasius, Numidia'da yer alır ve Kartaca'dan yaklaşık on günlük mesafededir, güneye doğru uzanır). Vandallar, sarp ve engebeli yollar nedeniyle bu Maurusilere karşı artık savaşamaz durumdaydılar.

Honourikhos ölünce, Vandal krallığı Gizerikos'un oğlu Genzon'un oğlu olan Goundamoundos'a geçti. Zira yaş bakımından Gizerikos soyunun en büyüğü oydu. Goundamoundos, Maurusilerle pek çok kez savaştı ve Hristiyanlara çok büyük acılar çektirdikten sonra hükümdarlığının on ikinci yılında hastalanarak öldü. Onun ardından krallığı kardeşi Trasamoundos devraldı; kendisi hem görünüş hem de zeka ve yüce gönüllülük bakımından oldukça üstündü.

Sayfa 346

Ancak o da Hristiyanları atalarından kalan inançlarını değiştirmeye zorluyordu vücutlarına öncekiler gibi işkence ederek değil, rütbeler ve makamlar teklif ederek, büyük paralar bağışlayarak ve itaat etmeyenleri (kim olurlarsa olsunlar) tanımazlıktan gelerek yapıyordu. Eğer birilerinin bilerek veya kazara büyük suçlar işlediğini fark ederse, onlara inançlarını değiştirmeleri karşılığında işledikleri suçların cezasını çekmeyeceklerini vaat ediyordu. Karısı ölünce ve ne bir erkek ne de bir kız çocuğu olunca, krallığını en iyi şekilde sağlamlaştırmak isteyerek Gotların kralı Theoderikhos'a elçiler gönderip kız kardeşi Amalafriada'yı kendisine eş olarak istedi; kadının kocası o sıralar yeni ölmüştü. Theoderikhos kız kardeşini gönderdi; yanında muhafız olarak bin tane seçkin Got askeri ve onlara eşlik eden yaklaşık beş bin savaşçı vardı. Theoderikhos kız kardeşine Sicilya'nın uç noktalarından biri olan ve Lilybaeum dedikleri yeri de hediye etti. Bu sebeple Trasamoundos, Vandalların gelmiş geçmiş tüm kralları arasında en güçlüsü ve kudretlisi olarak görüldü. İmparator Anastasios ile de çok yakın dost oldu. Onun hükümdarlığı sırasında Vandallar, Maurusiler karşısında daha önce hiç yaşamadıkları kadar büyük bir yıkıma uğradılar.

Tripolis civarındaki Maurusilerin başında, savaş konusunda çok tecrübeli ve oldukça kurnaz olan Kabaon adında bir önder vardı. Bu Kabaon, Vandalların kendisine karşı sefere çıkacağını haber alınca şunları yaptı:

Sayfa 347

İlk olarak tebaasına, her türlü adaletsizlikten ve lükse sevk eden yiyeceklerden sakınmalarını, özellikle de kadınlarla ilişkidenden tamamen uzak durmalarını emretti. İki ayrı hendekle çevrili ordugah kurdu; birinde kendisi tüm adamlarıyla birlikte konakladı, diğerine ise kadınları kapattı ve kim kadınların bulunduğu bölgeye ayak basarsa ölümle cezalandırılacağını ilan etti. Ardından Kartaca'ya casuslar göndererek şunları emretti: "Vandallar sefere çıktığında, eğer Hristiyanların kutsal saydığı bir yere saldırır veya saygısızlık ederlerse, siz de onlar oradan ayrılır ayrılmaz hemen o kutsal mekana girip onların yaptıklarının tam tersini yaparak orayı temizleyeceksiniz." Onlara ayrıca Tanrı'yı (Hristiyanların taptığı Tanrı'yı) tanımadığını, ancak eğer O söylendiği kadar güçlüyse, kendisine hakaret edenlerden intikam alıp kendisine hizmet edenlere yardım etmesinin doğal olduğunu söylemelerini istedi. Casuslar Kartaca'ya gidip beklediler. Cuma günü Vandal ordusu Tripolis'e doğru yola çıktığında, aşağılanmış bir tavırla onları takip ettiler. Vandallar yola koyulduklarında, Hristiyanların kiliselerine atlarını ve diğer hayvanlarını sokarak hiçbir hakarettenden geri kalmadılar ve her türlü ahlaksızlığı yaptılar; buldukları rahipleri tokatlayıp sırtlarına vurarak onlara en aşağılık kölelerin yapacağı işleri yaptırdılar.

Sayfa 348

Vandallar oradan ayrılır ayrılmaz Kabaon'un casusları kendilerine emredilenleri yerine getirdiler: Tapınakları hemen temizlediler, gübreleri ve diğer pislikleri büyük bir özenle dışarı attılar, kandilleri yaktılar ve rahiplere büyük bir saygıyla secde edip onlara her türlü nezaketi gösterdiler. Orada oturan yoksullara gümüş paralar dağıttıktan sonra Vandal ordusunu takip etmeye devam ettiler. Yol boyunca Vandallar aynı hataları yapmaya, casuslar da onları telafi etmeye devam etti. Birbirlerine yaklaştıklarında, casuslar Kabaon'a giderek Vandalların kendilerine ve Hristiyan kutsallarına karşı neler yaptığını ve düşmanın ne kadar yakında olduğunu bildirdiler. Bunu duyan Kabaon savaşa hazırlandı: Düzlükte, ordugahını kuracağı yeri çevreleyecek şekilde develeri on iki sıra derinliğinde dairesel bir hat oluşturacak şekilde yerleştirdi. Çocukları, kadınları ve savaştı olmayanları paralarla birlikte merkeze koydu; savaştı adamlara ise hayvanların ayakları arasında, kalkanlarıyla siper alarak durmalarını emretti. Maurusi safı bu şekilde kurulunca, Vandallar ne yapacaklarını şaşırtdılar; çünkü ne mızrakçılar ne de okçular konusunda iyiydiler, ne de yaya olarak savaşabiliyorlardı ancak hepsi süvari idi ve çoğunlukla mızrak ve kılıç kullanıyorlardı; bu yüzden uzaktan düşmana hiçbir zarar veremiyorlardı.

Sayfa 349

Atları ise develerin görüntüsünden rahatsız oldukları için düşmanın üzerine gitmekte isteksiz davranıyordu. Maurusiler, güvenli bir mesafeden onlara sürekli mızrak fırlattıkları için (çünkü kalabalıktılar), hem atları hem de binicileri kolayca öldürüyorlardı. Vandallar kaçmaya başladı ve Maurusiler onları takip ederek birçoğunu kılıçtan geçirdi, bazılarını da esir aldılar; koca ordudan ancak çok azı eve dönebildi. Trasamoundos'un Maurusiler karşısında uğradığı yıkım bu oldu. Trasamoundos, Vandalları yirmi yedi yıl yönettikten sonra öldü.

Krallığı, Honourikhos'un oğlu ve Gizerikos'un torunu olan Ilderikhos devraldı. Tebaasına karşı oldukça ulaşılabilir ve tamamen yumuşak huylu bir adamdı; ne Hristiyanlara ne de başka birine karşı sert davranmıyordu. Ancak savaş konusunda son derece beceriksizdi ve bu tür işlere girmekten hoşlanmıyordu. Yeğeni Hoamer ise hem yiğit hem de savaş sanatında yetenekli bir adamdı; Vandallar ona "Vandalların Akhilleus'u" diyorlardı. Ilderikhos döneminde Vandallar, Bizakion bölgesindeki Maurusilerle yaptıkları savaşı kaybettiler. Maurusilerin başında Antallas vardı. Bu yenilgi üzerine Ilderikhos, Theoderikhos ve İtalya'daki Gotlar ile olan ittifakını ve dostluğunu bitirdi, onlara düşman kesildi; hatta Amalafri'da'yı hapse attı ve yanındaki tüm Gotları öldürttü; onları Vandallara ve Ilderikhos'a karşı ayaklanma planlamakla suçladı.

Sayfa 350

Theoderikhos ise bu duruma karşı hiçbir intikam alamadı; çünkü Libya'ya büyük bir donanma ile sefer yapmanın imkansız olduğunu düşünüyordu. Ilderikhos, henüz tahta çıkmadan önce Iustinianos ile (o sıralar amcası Iustinus yaşlı olduğu için devleti yönetiyordu) çok yakın dost olmuştu; birbirlerine büyük miktarlarda para hediyeleri gönderiyorlardı.

Gizerikos soyundan Gelimer adında, Genzon'un torunu ve Gelaridos'un oğlu olan biri vardı. Ilderikhos'un yaşlılığı nedeniyle krallığın yakında kendisine geçeceği beklentisindeydi. Kendi zamanının en savaşçı adamı olarak görülüyordu; ancak hırslı, kötü niyetli ve başkalarının mallarına göz diken, yenilik peşinde koşan biriydi. Gelimer, krallığın kendisine geçmek üzere olduğunu görünce mevcut durumla yetinemedi; kralın yetkilerini kullanmaya başladı, Ilderikhos'un yumuşak huyluluğunu fırsat bilerek krallığı kendisi yönetmeye soyundu. Sonunda Vandalların en güçlülerini yanına çekerek Ilderikhos'u tahttan indirmeye ikna etti; onu savaş becerisi olmayan biri olarak niteledi ve Vandalların gücünü İmparator Iustinus'a teslim ederek krallığı başka bir hanedana geçirmekle suçladı (zira elçilerin Bizans'a gönderilme amacının bu olduğunu iddia ediyordu).

Sayfa 351

Bu şekilde Gelimer yönetimi ele geçirdi ve Vandalları yedi yıl yönetmiş olan Ilderikhos ile birlikte Hoamer ve kardeşi Euagees'i hapse attı.

Iustinianos bu olanları haber aldığı anda (artık krallığı bizzat devralmıştı), Libya'daki Gelimer'e elçiler göndererek şunları yazdı: "Yaptığın şey ne Gizerikos'un vasiyetine ne de adalete uygundur. Yaşlı bir akrabayı ve Vandal kralını hapse atarak krallığı zorla elinden almak sana yakışmaz. O zaten kısa bir süre sonra vasiyete göre krallığı sana devredecekti. Artık bu haksızlığa bir son ver, kralın adını taşımasına izin ver ama krallığın tüm yetkilerini sen kullan; bırak o yaşlı adam krallık sıfatını taşıсын, sen de vasiyete ve kanuna uygun olarak gerçek güce sahip ol. Eğer böyle yaparsan Tanrı'nın rızasını ve bizim dostluğumuzu kazanırsın." Mektupta bunlar yazılıydı. Ancak Gelimer elçileri hiçbir sonuç alamadan geri gönderdi; Ilderikhos ve Euagees'i daha sıkı bir koruma altına alıp, Hoamer'in ise gözlerini kör etti ve onları Bizans'a kaçırmayı planlamakla suçladı.

Sayfa 352

İmparator Iustinianos bunu duyunca ikinci bir elçilik heyetiyle şu mektubu gönderdi: "Biz senin bizim nasihatlerimize uyacağını ummuştuk, ancak sen tam tersini yaptın. Mademki krallığı bu şekilde ele geçirmeyi tercih ettin, kaderin sana sunduğu bu durumun tadını çıkar. Ancak senden ricamız, Ilderikhos'u, kör ettiğin Hoamer'i ve kardeşini bize göndermendir; onlar bizim yanımızda krallıklarını veya gözlerini kaybetmiş olmanın tesellisini bulsunlar. Eğer bunu yapmazsan, sana şunu açıkça bildiririz ki, bizim aramızdaki dostluk biter. Gizerikos ile yapılan antlaşma bizim için engel teşkil etmez; çünkü biz onun halefiyle değil, onun yasal varisinin makamını gasp eden biriyle savaşmaya geliyoruz ve ona yapılan haksızlığın intikamını alacağız."

Gelimer bu mektubu okuduktan sonra şu cevabı verdi: "Kral Gelimer'den İmparator Iustinianos'a. Ben krallığı ne zorla aldım ne de akrabalarım karşı kutsal olmayan bir iş yaptım. Ilderikhos, Gizerikos'un evine karşı yenilikler peşinde olduğu için Vandal milleti tarafından tahttan indirildi. Zaman ise beni krallığa, yasaların ve yaşamın verdiği öncelikle çağırdı. Birinin kendi krallığını yönetmesi güzeldir, başkasının işine karışması ise doğru değildir. Sen bir imparator olarak kendi işlerine bakmalısın; bizim aramızdaki antlaşmayı bozup üzerimize gelersen, biz de sahip olduğumuz tüm güçle seni karşılayacağız gücü, yemin ettikleri Zenon'un yeminlerine tanıklık ederek "Zaten krallığı da bu sayede elde etmişsin" diyordu.

Sayfa 353

İmparator Iustinianos bu mektubu aldığı anda, zaten Gelimer'e karşı beslediği öfke daha da arttı ve cezalandırma isteğiyle doldu. Pers savaşını en hızlı şekilde bitirip Libya üzerine sefere çıkmaya karar verdi; zira tasarladığı işleri süratle ve duraksamadan yerine getirme konusunda oldukça mahirdi. O sırada Doğu orduları generali Belisarios'u huzuruna çağırtmıştı; niyeti onu Libya seferine komutan tayin etmekte, ancak bu kararını henüz ne ona ne de bir başkasına söylemişti. Perslerle olan barış antlaşması ise daha önce anlattığım üzere o sıralarda yeni yapılmıştı. İmparator Iustinianos, hem iç işlerini hem de Perslerle olan meseleleri en iyi şekilde yoluna koyunca Libya meselelerini mecliste görüşmeye açtı. Ancak imparator bir ordu toplayıp Vandallara ve Gelimer'e karşı sefere çıkma niyetini beyan ettiğinde, meclis üyelerinin çoğu buna karşı çıktı ve bu durumu bir felaket olarak gördüler; İmparator Leon'un donanmasını ve Basiliskos'un başına gelenleri hatırlayarak, ölen askerlerin ve devletin uğradığı muazzam mali kayıpların yasını tutuyorlardı. Özellikle de saray valisi (Romalıların praetor dediği makam) ve devlet hazinesinden sorumlu olanlar, halktan toplanan vergilerin bu masrafları karşılamaya yetmeyeceğini hesaplayarak büyük bir endişeye savaşın ihtiyaçları için ölçsüz miktarlar gerekeceğini, bunun ne affedilebilir ne de ertelenebilir bir durum olduğunu düşünüyorlardı.

Sayfa 354

Generallerin her biri ise, ordunun komutasının kendisine verileceğini düşünerek korkuya kapılıyor ve denizdeki veya düşman topraklarındaki tehlikelerin büyüklüğünden çekiniyorlardı; zira bir şekilde kurtulup oraya varsalar bile, geri dönüşü olmayan bir yola girdiklerini hissediyorlardı. Savaşın içinden yeni çıkmış olan askerler ise, henüz evlerindeki huzurun tadına bile varamadan tekrar savaşa, üstelik deniz aşırı bir sefer için Doğu sınırlarından Batı'nın en uç noktalarına gönderileceklerini, orada Vandallar ve Maurusiler ile çarpışacaklarını duydukça büyük bir çaresizliğe düşüyorlardı. Diğerleri ise, toplum içinde her zaman olduğu gibi, başkalarının başına gelecek tehlikeleri seyredecekleri yeni olayların peşindeydi. İmparatorun bu sefer planına karşı çıkmaya kimse cesaret edemiyordu, sadece Kappadokyalı İoannes hariç; o dönemdeki tüm insanların en cüretkârı ve kurnazı oydu. Bu İoannes, diğerlerinin sessizce talihlerine ağladığını görünce imparatorun huzuruna çıkarak şöyle dedi: "Sadık kullarının seninle özgürce konuşmasına izin vermen, ey imparator, bize devletin faydasına olacak şeyleri söyleme cesareti veriyor; her ne kadar söylediklerimiz senin o anki arzuna pek uymasa da işlerin gidişatı böyledir.

Sayfa 355

Zira güç ile adaleti ve sağduyuyu öyle bir harmanladın ki, sadece işlerine itaat edenleri sadık saymıyor, senin kararlarına karşı çıkanlara da öfkelenmiyorsun; aksine her zaman meselelerin doğruluğunu tartarak bizlere çekincesizce fikirlerimizi beyan etme imkanı tanıyorsun. Ey imparator, ben de bu duruma güvenerek şu tavsiyeyi vermeye geldim: Belki şu an için bu sözlerim hoşuna gitmeyebilir ama zamanla bunların doğruluğu ortaya çıkacaktır ve sen de buna tanıklık edeceksin. Eğer sözlerimi dinlemezsen, sefere çıktığında bu pişmanlığın ne kadar uzun süreceğini bizzat göreceksin. Eğer düşmanı yeneceğinden eminsen, askerlerin canını feda etmende ve bu kadar büyük paralar harcamanda hiçbir beis yoktur; çünkü zafer, savaşın tüm acılarını örter. Ancak bu zafer Tanrı'nın elindedir. Geçmişteki örnekleri incelediğimizde, savaşın sonucundan korkmak zorunda olduğumuzu görüyoruz; o halde tehlikelerin bu kadar büyük olduğu bir yerde huzuru seçmek daha iyi değil midir? Kartaca'ya sefer düzenlemeyi düşünüyorsun; oysa karadan gitmek istersen yol yüz kırk günlük mesafedir, denizden gitmek istersen ise uçsuz buçaksız denizleri aşman gerekir. Öyle ki, oradaki ordugahta olup bitenleri öğrenmek için gönderdiğin bir ulak ancak bir yıl sonra sana geri düşmanı yensen bile Libya'ya tamamen sahip olamazsın; çünkü Sicilya ve İtalya başkalarının elindeyken orayı elinde tutman imkansızdır.

Sayfa 356

Eğer bir aksilik yaşanırsa ey imparator, zaten bozulmuş olan antlaşmalar sebebiyle tehlike bizim kapımıza kadar gelir. Kısacası zaferin sana pek bir faydası olmayacak ama yenilginin zararı tüm düzenimizi bozacaktır. İşlerin başında iyi düşünmek pişmanlığı önler, ancak tehlike kapıya dayandıktan sonra pişman olmak bir fayda sağlamaz. En iyisi her zaman şartlara uygun hareket etmektir."

İoannes bunları söyleyince imparatorun sefer arzusu bir an için yatıştı. Ancak o sırada Doğu'dan gelen ve piskopos denilen rahiplerden biri, imparatorla görüşmek istediğini söyledi. Huzura kabul edildiğinde, rüyasında Tanrı'nın kendisine görüldüğünü ve imparatora gidip onu Libya'daki Hristiyanları tiranların elinden kurtarmadığı için azarlamasını emrettiğini iddia etti; ayrıca Tanrı'nın "Ben onlara yardım edeceğim ve Libya'nın efendisi olmasını sağlayacağım" dediğini nakletti. İmparator bunu duyduğunda artık kendini tutamadı; derhal orduyu ve gemileri toplattı, silahları ve erzakı hazırlattı, Belisarios'a da çok yakında Libya seferine başkomutan olarak gideceğini bildirdi.

Sayfa 357

Bu sırada Tripolis Libya'daki yerlilerden Poudentios adında biri, halkı Vandallardan ayırıp isyan ettirdi. İmparatora elçiler göndererek asker göndermesini istedi ve bu sayede ülkeyi kolayca ele geçirebileceğini vaat etti. İmparator da ona komutan Tattimouth ve küçük bir birlik gönderdi. Poudentios, Vandallar orada yokken bu birliğin yardımıyla bölgeyi ele geçirdi ve imparatora tabi kıldı. Ancak Gelimer, Poudentios'tan intikam almak isterken başına şu olay geldi.

Gelimer'in köleleri arasında Godas adında, soyu Got olan bir adam vardı. Cesur, enerjik ve fiziksel olarak güçlü biriydi; efendisinin işlerine de oldukça sadık görünüyordu. Gelimer bu Godas'a Sardinya adasını emanet etmiş, orayı korumasını ve yıllık vergileri toplamasını emretmişti. Ancak bu adam, talihin getirdiği ani güçle başı dönenlerden biriydi; ne elindekine şükredebiliyor ne de tiranlık hırsına gem vurabiliyordu. Artık vergi göndermeyi bıraktığı gibi adayı Vandallardan tamamen ayırıp kendisine mal etti. İmparator Iustinianos'un Libya ve Gelimer üzerine sefere çıkacağını duyunca ona şu mektubu yazdı: "Sana karşı ne nankörlük ne de efendimin bana yaptığı bir haksızlık yüzünden isyan ettim; ancak o adamın ne kadar gaddar olduğunu, hem kendi akrabalarına hem de tebaasına karşı ne kadar zalimce davrandığını gördüğüm için artık bu kötülüğe ortak olmak istemedim.

Sayfa 358

Adaletli bir imparatora hizmet etmek, haksız bir tirana hizmet etmekten çok daha iyidir. Ancak benimle bu işe girerken bana destek olmalı ve üzerimize gelecek olanlara karşı koyabilmemiz için yeterli asker göndermelisin." İmparator bu mektubu büyük bir sevinçle karşıladı; Eulogios adında bir elçi göndererek Godas'ın adaletini ve cesaretini öven bir mektup yazdı, ona ittifak ve yardım vaat etti; adayı koruyacak bir komutan ve asker göndereceğini bildirdi. Eulogios Sardinya'ya vardığında, Godas'ı bir kral gibi giyinmiş ve muhafızlarıyla çevrili halde buldu. Godas mektubu okuyunca asker ve ittifak istediğini, ancak bir komutana pek de ihtiyacı olmadığını söyledi. Eulogios da bu durumu imparatora bildirdi.

O sırada imparator, henüz dört yüz asker ve komutan Kyrillos'u adayı korumak üzere göndermemişken, Kartaca seferi için hazırlıklarını tamamlamıştı: On bin piyade ve beş bin süvari toplamıştı; bunlar hem askerlerden hem de "foederati" denilen birliklerden oluşuyordu. Eskiden foederati ismi sadece, köle olmayan ve Romalılar tarafından yenilgiye uğratılmamış, aksine eşit şartlarda devlete katılmış olan

barbarlar için kullanılırdı (çünkü Romalılar düşmanla yapılan anlaşmalara foedera derlerdi Ancak şimdi bu ismi herkes kullanabiliyor; zaman geçtikçe isimlerin kökenindeki anlamlar önemini yitiriyor ve insanlar artık bu ayrımlara pek dikkat etmiyorlar.

Sayfa 359

Foederati birliklerinin başında Dorotheos ve Armenialıların generali olan Solomon vardı; bu Solomon, Belisarios'un "domesticus" (Romalıların saray muhafızı dediği) makamındaydı. Bu Solomon bir hadımdı, ancak bu durumu bir komplo sonucu değil, kundaktayken başına gelen bir kaza sonucu olmuştu. Ayrıca Kyprianos, Valerianos, Martinos, Althias, İoannes ve Markellos ile daha önce bahsettiğim Kyrillos da süvari komutanları arasındaydı. Piyade muhafızlarının başında ise Belisarios'un yakınlarından Rouphinos ve Aigan; ayrıca Barbatos ve Pappos vardı. Piyade birliklerinin komutanları ise Theodoros, Terentios, Zaidon, Markianos ve Sarapis idi. Tüm piyade komutanlarının başında ise Epidamnolu (şimdi Dyrrhakhion denilen yer) İoannes bulunuyordu. Solomon ise imparatorluğun en doğu sınırındaki Dara şehrindeydi. Aigan ise Massaget soyundandı; hani şu şimdi Hun denilen halktan. Diğer askerlerin hemen hemen tamamı Trakya bölgelerinde yaşıyorlardı.

Sayfa 360

Onlara Pharas komutasındaki dört yüz Erul askeri ve **Massaget soyundan, tamamı atlı okçulardan oluşan yaklaşık altı yüz barbar müttefik eşlik ediyordu.** Bunların başında Sinnion ve Balas adında, cesaret ve dayanıklılık konusunda en üst seviyede olan adamlar vardı. Tüm bu orduyu beş yüz gemi taşıyordu; bu gemilerin en büyüğü elli bin "medimnos" yük taşıyabiliyordu, en küçüğü ise üç bin medimnosluktu. Tüm gemilerde toplam yirmi bin denizci vardı; bunların çoğu Mısırlı, İyonyalı ve Kilikyalıydı. Donanmanın tamamının başında Alexandrialı Kalonymos bulunuyordu. Ayrıca doksan iki adet, savaş için özel olarak hazırlanmış, "moneres" denilen ve kürekçilerin düşman tarafından vurulmaması için üstü kapalı olan uzun gemiler de mevcuttu. Bu gemilere günümüzde "dromon" deniliyor çünkü çok hızlı hareket edebiliyorlar. Bu gemilerde iki bin Bizanslı denizci vardı ve tamamı savaşçıydı; aralarında tek bir kürekçi bile yoktu. Ayrıca patrikos rütbesinde olan ve daha önce Bizans'ta ve İlyria'da valilik yapmış, ordunun tüm ihtiyaçlarını karşılayan (yani "kuaestor" denilen) Arkhelaos da seferdeydi. İmparator, Belisarios'u tüm bu kuvvetlerin başkomutanı olarak atadı; ona her türlü yetkiyi verdi. Belisarios'un yanında pek çok muhafız ve kalkan taşıyıcı (hypaspistes) vardı; hepsi savaş konusunda tecrübeli ve cesur adamlardı.

Onlar ise gemilere yaklaştıklarında, bağırarak asla geri dönmemelerini söylediler. Bu durum orada bulunanlar için kötü bir işaret [oionos] gibi göründü ve o gemilerde bulunanlardan bir daha hiç kimsenin Libya'dan Byzantion'a dönmeyeceği şeklinde yorumlandı. Bazıları ise bu kehanete bakarak, imparatorun iradesi dışında bir daha geri dönmeyeceklerinden şüphelendiler. Eğer birisi bu komutanlar, yani Valerianus ve Martinus hakkında bir tahminde bulunacak olursa, başlangıçta düşünülenlerin doğru olmadığını görecektir. Martinus'un muhafızlarından [hypaspistai] biri olan Stotzas ise, daha sonra imparatora düşman olacaktı ve tiranlığa soyunarak Byzantion'a bir daha asla dönmeyecekti; işte o uğursuz işaret belki de onun üzerinde gerçekleşmişti. Fakat bu işler her nasılsa olsun, herkesin istediği gibi düşünmesine izin veriyorum. Şimdi strategos Belisarius ve ordunun nasıl yola çıktığını anlatacağım. İmparator Iustinianus saltanatının yedinci yılındayken, yaz gündönümü civarında amiral gemisinin saray avlusunun önündeki kıyıya demirlenmesini emretti. Orada şehrin başpiskoposu Epiphanius gelerek, usulüne uygun dualar etti ve askerlerden yeni vaftiz edilmiş ve Hristiyan ismi almış birini gemiye bindirdi.

Sayfa 363

Böylece strategos Belisarius ve karısı Antonina yelken açtılar. Bu olayları kaleme alan Procopius da onlarla birlikteydi; o daha önce tehlikeden çok korkmuşken, gördüğü bir rüya üzerine cesaret bularak sefere katılmaya karar vermişti. Rüyasında kendisini Belisarius'un evinde görmüştü: İçeri giren hizmetkarlardan biri, bazı kişilerin hediyeler getirdiğini haber veriyordu; Belisarius ise ona bu hediyelerin ne olduğunu görmesini emrediyordu. O da hole [proaulion] çıktığında, omuzlarında toprak taşıyan ve bu toprakta çiçekler olan adamlar gördü. Onları eve alıp hole bırakmalarını emretti; ardından Belisarius da korumalarıyla gelip o toprak üzerine uzandı ve o çiçekleri yedi, diğerlerine de aynısını yapmalarını söyledi. Uzandıklarında ve sanki yumuşak bir yatakta yemek yiyormuş gibi yediklerinde, rüya sona erdi. Bütün filo strategosun gemisini takip ediyordu ve beş gün boyunca ordunun vakit geçirdiği, şimdi Heraclea denilen Perinthus'a yanaştılar. Zira imparator, Thrakia meralarındaki imparatorluk haralarından seçilmiş en iyi atları orada strategosa hediye etmişti. Oradan hareketle Abydos'a demir attilar ve orada rüzgarsız hava yüzünden dört gün boyunca kaldılar; burada başlarına şöyle bir olay geldi: Dört gün boyunca durgun havada beklerken şu olay cereyan etti: İki Massageta, sarhoşluk anında bir arkadaşlarını öldürdüler.

Sayfa 364

Zira Massagetalar, insanlar arasında içkiye en düşkün olanlardır. Belisarius hemen o iki adamı, Abydos yakınındaki tepede kazığa vurdurdu. Diğerleri ve o iki adamın akrabaları buna çok öfkeleniler ve bunun Roma kanunlarına göre bir ceza olmadığını, ittifak şartlarına [foederati] uymadığını söylediler. Strategosa karşı hem ordu hem de Romalılar arasında bir hoşnutsuzluk yayıldı. Bunun üzerine Belisarius Massagetaları ve tüm orduyu toplayarak şöyle dedi: "Eğer ilk kez savaşa girecek adamlarla konuşuyor olsaydım, adaletin zaferler için ne kadar büyük bir azık olduğunu anlatmak için uzun sözlere ihtiyacım olurdu. Ancak savaşın sonucunun

sadece kaba kuvvete bağılı olmadığını bilen sizler, kendinizden kat kat üstün düşmanları defalarca yendiğinizi unutmazsınız. Bilirsiniz ki her iki taraftan da insanlar savaşır, ancak Tanrı dilediğine zaferi bahşeder. Zaferi ise adalet tarafında olana verir.

Sayfa 365

Madem durum böyledir, bedeninin sağlığına, silahların bakımına ve savaşın diğer hazırlıklarına adaletten daha az önem verilmemelidir. Adaletin ilk ve en belirgin işareti, haksız yere adam öldürenlerin cezalandırılmasıdır. Zira eğer doğruyu ve yanlışı belirlemeyi zorunlu kılmazsak, insan hayatı için hiçbir şey değerli olmazdı. Eğer bir barbar, sarhoşken akrabasını öldürdüğü için bağışlanma talep ederse, bu durum suçunu daha da ağırlaştırır. Zira bir ordu içinde sarhoş olmak kabul edilemez; sarhoşken en sevdiklerini bile öldürmeye hazır olan biri, cinayet işlemese bile sarhoşluğu yüzünden cezayı hak eder. Sizin de ne haksız bir işe girişmeniz ne de başkasının işine karışmanız gerekir. Kendi askerlerimden biri bile olsa, elleri düşmana karşı temiz olmayanı asla yol arkadaşım saymam. Zira cesaret [arete], adaletle [dikaiosyne] birlikte olmadıkça galip gelemez. Belisarius bu sözleri söyledi.

Sayfa 366

Tüm ordu bunları duyduktan ve kazığa vurulanlara baktıktan sonra büyük bir korkuya kapıldılar ve daha disiplinli yaşamaya karar verdiler. Bundan sonra Belisarius, tüm filonun aynı hızda seyretmesi ve aynı yerlere demirlemesi için önlemler aldı. Biliyordu ki büyük bir filoda, sert rüzgarlar estiğinde gemilerin dağılması kaçınılmazdı. Bu yüzden şunları yaptı: Kendisinin ve maiyetinin bulunduğu üç geminin yelkenlerinin üst kısımlarını kırmızı boya [miltos] ile boyattı; her birinin kış tarafına direkler diktirip üzerlerine lambalar [lychna] astırdı. Öyle ki gündüz ve gece strategosun gemileri belli olsun ve tüm dümenciler onları takip edebilsin. Böylece bu üç öncü gemi sayesinde filo bir arada kaldı. Limandan ayrılacakları zaman ise trompetlerle işaret veriliyordu. Abydos'tan yola çıktıklarında sert rüzgarlar onları Sigeion'a sürükledi.

Sayfa 367

Tekrar durgun hava ile yavaşça Malea'ya vardılar; orada Malea'ya vardılar; orada durgun hava onlara büyük zorluk çıkardı. Zira büyük bir filo ve devasa gemilerle gece çöktüğünde dar geçitlerde büyük bir tehlike baş göstermişti. Burada dümenciler ve denizciler büyük bir beceri gösterdiler; bağırarak ve uzun sıırıklarla gemileri birbirinden uzak tutarak mesafe koydular. Öyle ki rüzgar ters yönden esseydi, bu gemilerin kurtulması pek mümkün olmazdı. Nihayet oradan sağ salim geçerek şimdi Kainopolis denilen Taenarum'a ulaştılar. Oradan hareketle Methone'ye vardılar ve biraz önce gönderilen Valerianus ve Martinus'un orada olduklarını gördüler. Rüzgar esmediği için Belisarius gemileri orada bekletti, orduyu karaya çıkardı ve komutanlarla askerleri düzene koydu. O bunları yaparken, birçok askerin hastalanıp ölmesine neden olan bir olay meydana geldi. Pretoryan Valisi [Praefectus Praetorio] Ioannes, karakteri itibarıyla kötü biriydi ve kamu hazinesine para toplamak için

insanların zararına yöntemler bulurdu. Bu adamdan daha önceki bölümlerde bahsedilmişti, o dönemde tarihimin bu kısmına kadar gelmiştim.

Sayfa 368

Şimdi bu adamın askerlere nasıl zarar verdiğini anlatacağım. Askerlerin yiyecekleri ekmeklerin iki kez fırınlanması [biskotos] ve böylece uzun süre dayanması gerekiyordu. Bu şekilde pişirilen ekmeğin ağırlığı azalırdı. Ioannes ise hem yakacaktan hem de fırıncıların ücretinden tasarruf etmek için, ekmekleri kamu hamamının ateşinin yandığı yerin üzerine koydurttu. Ekmekler tam pişmemiş, hamur kalmış bir halde çuvallara doldurulup gemilere yüklendi. Filo Methone'ye vardığında ekmeklerin tekrar una dönüştüğü, bozulduğu ve küflenip ağır bir koku yaydığı görüldü. Bunlar askerlere ölçüyle dağıtıldı. Askerler yaz sıcağında bu ekmekleri yedikleri için hastalandılar ve kısa süre içinde beş yüz kadar asker öldü.

Sayfa 369

Eğer Belisarius yerel ekmeklerin [artos] tedarik edilmesini emretmeseydi bu sayı daha da artacaktı. Durumu imparatora bildirdi, ancak Ioannes'e herhangi bir ceza verilmedi. Methone'den hareketle Zacynthus limanına vardılar; orada Adriyatik denizini geçmeye yetecek kadar su aldılar ve yelken açtılar. Rüzgarın çok hafif esmesi nedeniyle, on altı günde Sicilya'nın Aetna dağına yakın ıssız bir yerine vardılar. Bu yolculuk sırasında, Belisarius ve onunla birlikte içenler hariç herkesin suyu bozuldu. Belisarius'un karısı suyu şu yöntemle korumuştur: Camdan yapılmış büyük kapları suyla doldurup, geminin güneş almayan iç kısımlarına tahtalardan bir bölme yaparak yerleştirmiş ve etrafını kumla doldurmuştu; böylece su bozulmadan kalmıştı. Belisarius adaya iner inmez, nasıl bir halk olan Vandallara karşı gittiğini bilmediği için büyük bir endişeye kapıldı savaşın ne şekilde ve nereden başlayacağını merak ediyordu.

Sayfa 370

Özellikle askerler çok endişeliydi; deniz savaşı yapmaktan korkuyorlardı. Belisarius bu durumlar karşısında yardımcısı Procopius'u, düşmanın pusuda olup olmadığını öğrenmesi için Syracuse'a [Sirakuza] gönderdi. Ayrıca Libya'ya en iyi nereden saldırılabileceğini araştırmasını istedi. Talimatları yerine getirdiğinde, Caucana kasabasında kendisiyle buluşmasını söyledi. Bu arada Iustinianus ve Amalasantha arasındaki anlaşma gereği, Gotlar onlara yiyecek pazarı kurma sözü vermişlerdi; o dönemde Atalarikhos çocuk yaşta idi ve annesi Amalasantha krallığı yönetiyordu.

Sayfa 371

Zira Theoderikhos öldüğünde krallık yetim Atalarikhos'a geçmişti; Amalasantha ise ve Iustinianus ile dostluk kurarak imparatora her konuda itaat ediyor ve orduya yiyecek sağlanması için emirler veriyordu. Syracuse'a giren Procopius, orada eski bir dostuyla karşılaştı. Ondaki ihtiyacı olan bilgileri öğrendi: Bu adamın hizmetkârı, üç gün önce Kartaca'dan gelmişti ve Vandalların donanmaya karşı hiçbir pususu hazırlığında olmadıklarını bildirdi. Zira hiç kimse ordunun bu zamanda geleceğini

düşünmüyordu; aksine Sardinia'daki Godas'a karşı sefere çıkmışlardı. Bu yüzden Gelimer, Kartaca'dan uzak, Byzacium bölgesinde bulunan Hermione'de vakit geçiriyordu. Burası kıyıda dört günlük mesafededir. Procopius bunları duyunca hizmetkarla birlikte gemiye bindi ve hızla Caucana'ya doğru yola çıktı.

Sayfa 372

Hizmetkarın efendisi ise kıyıda kıyıda şaşkınlık içinde durup adamın geri gelmediğini görünce, Procopius gemiden bağırarak kızmamasını, hizmetkarın strategos ile görüşmesi gerektiğini söyledi. Caucana'ya vardıklarında herkesi yas içinde buldular. Zira Ermeni birliklerinin komutanı Dorotheus orada ölmüştü. Belisarius ise hizmetkarı görüp her şeyi öğrenince çok sevindi, Procopius'u takdir etti ve hemen hareket işaretinin verilmesini emretti. Hızla yelken açarak Gaulus ve Melite adalarını geçtiler. Ertesi gün esen rüzgar gemileri Libya kıyısında, Romalıların kendi dillerinde "Shoal" [sığlık] dedikleri bir yere götürdü. Buraya Caputvada denir; burası Kartaca'dan beş günlük yaya yolculuğu mesafesindedir.

Sayfa 373

Kıyıya ulaştıklarında Belisarius yelkenlerin indirilmesini ve gemilerin demir atmasını emretti Belisarius, pretoryan valisini yanına çağırarak karaya çıkış [ekskensio] hakkında istişare etmek üzere tüm subayları gemisinde topladı. Archelaus öne çıkarak şunları söyledi: "Ey strategos, senin erdemine hayranım; zira tüm sağduyunla mutlak yetki sahibi olmana rağmen, meseleyi ortak bir meclise sundun Ey komutanlar, her birinizin neden karaya çıkış konusunda ilk sözü söylemekten çekindiğine şaşıyorum. Gerçi biliyorum ki, tehlikeli işlerde tavsiyede bulunmak, tavsiye edene şahsi bir fayda sağlamaz; aksine, işler yolunda giderse insanlar bunu şansa yorar, başarısızlıkta ise sadece tavsiye vereni suçlarlar. Yine de kurtuluşumuz üzerine görüşülürken sessiz kalmayı doğru bulmuyorum. Ey komutanlar, düşman toprağına çıkmayı planlıyorsunuz; ancak gemilerimizi hangi limana emanet edeceğimizi düşünüyorsunuz?"

Sayfa 374

Zira duyduğuma göre, Kartaca'dan dokuz günlük mesafedeki bu kıyı şeridi tamamen limansızdır. Kartaca dışında tüm Libya'da sur kalmamıştır; zira Geiseric bunları yıktırıştır. Ayrıca bu bölgede suyun tamamen eksik olduğu söylenmektedir. Haydi, bir varsayımda bulunalım: Eğer karaya çıktığımızda bir fırtına patlak verirse, gemilerimizin bu kıyılarda parçalanması kaçınılmaz olmayacak mı? O zaman lojistik ihtiyacımızı kim karşılayacak? Kimse bana eparchos [levazım sorumlusu] göstermesin; zira bir ordunun personeli olmadan, o makam sadece boş bir isimden ibaret kalır. Ayrıca silahları nereye bırakıp barbarların saldırısını karşılayacaksınız? Ben derim ki doğrudan Kartaca'ya gidelim. Oradan kırk stadia mesafede, Stagnon denilen geniş bir liman olduğu söyleniyor.

Sayfa 375

Oradan hareketle savaşı yürütmek bizim için zor olmayacaktır. İnanıyorum ki Kartaca'yı ani bir baskınla ele geçirebiliriz. Bir devletin başkenti düştüğünde, diğer her şeyin de kısa sürede çöktüğü bilinen bir gerçektir. Tüm bunları düşünerek en doğru kararı vermeniz gerekir." Archelaus böyle konuştu. Belisarius ise şu cevabı verdi: "Dostlarım, kimse bu sözleri bir itham olarak görmesin. Her birinizin en iyi gördüğü şeyi dinledim. Benim de bildiklerimi ortaya koyup daha iyisini seçmek görevimdir. Hatırlarsınız ki, az evvel askerler denizdeki tehlikelerden korkuyor ve düşman donanması gelirse kaçacaklarını söylüyorlardı. Biz ise Tanrı'dan bize Afrika toprağına huzurla çıkmayı nasip etmesini diliyorduk. Şimdi bu istek gerçekleşmişken, Tanrı'nın verdiği reddetmek yakışık kalmaz.

Sayfa 376

Eğer gemilerde kalmaya devam edersek ve başımıza bir aksilik gelirse, kendimizi savunacak bir mazeretimiz kalmaz. Archelaus'un bahsettiği fırtına riskine gelince; eğer bir fırtına çıkarsa gemilerin kıyıya vurması zaten mukadderdir. O halde hangisi daha iyidir: Sadece gemilerin mi yoksa içindeki adamlarla birlikte her şeyin mi yok olması? Dahası, şu an düşman hazırlıksızken saldırırsak zafer kolaydır; zira savaşta beklenmedik olanın [aprosdoketon] köleleştirici bir gücü vardır. Biraz beklersek düşman hazırlıklarını tamamlayacak ve bize karşı eşit güçle duracaktır. Şahsi kanaatim, derhal karaya çıkmalı, atları ve silahları indirmeli ve hızla bir hendek kazıp etrafına bir tahkimat [charakoma] yapmalıyız.

Sayfa 377

Bu tahkimat, bizi bir sur gibi koruyacak ve oradan savaş planlarımızı yürütebileceğiz. Erdemli davrandığımız sürece erzak sıkıntısı da çekmeyiz; zira mülkiyet, savaşta kazananın eline geçer. Kurtuluşunuz kendi ellerinizdedir." Belisarius'un bu konuşması üzerine meclis hemfikir oldu. Bizans'tan ayrıldıktan üç ay sonra karaya çıkış gerçekleşti. Strategos kıyıda uygun bir yer gösterdi ve askerler ile denizcilere bir hendek kazıp etrafını tahkim etmelerini emretti. Çok sayıda elin çalışmasıyla, tahkimat aynı gün tamamlandı. Hendek kazılırken topraktan muazzam miktarda su fışkırdı. Oysa Byzacium bölgesi genel olarak susuz bir yerdi.

Sayfa 378

Bu suyun çıkması insanların ve hayvanların tüm ihtiyacını karşılamaya yetti. Strategos'un sekreteri Procopius, Belisarius'un yanına giderek, suyun bolluğuna sadece ihtiyacı karşıladığı için değil, zahmetsiz bir zaferin müjdecisi [oionos] olduğu için sevinmesi gerektiğini söyledi. O gece askerler karargâhta dinlendiler. Belisarius her gemide beş okçu bırakılmasını ve gemilerin kıyıya yakın korunmasını emretti. 16. Ertesi gün bazı askerler tarlalara girip meyveleri koparınca, Belisarius onları şiddetle cezalandırdı. Tüm orduyu toplayarak şu konuşmayı yaptı: "Başkasına ait olanı zorla almanın her zaman kötü bir şey olduğu malumdur. Ancak şu an içinde bulunduğumuz durum öyle hassastır ki, adalet terazisinden küçük bir sapma bile bizi tehlikeye atar. Sizi bu topraklara, Afrikalıların aslında Romalı oldukları ve bize yardım edecekleri inancıyla getirdim ancak şimdi bu disiplinsizlik durumu tam tersine çevirdi.

halk ne kaçıp saklanıyor ne de bir şeylerini gizlemek istiyordu; aksine pazar kuruyorlar ve askerlerin istediği diğer tüm ihtiyaçlarını karşılıyorlardı. Her gün seksen stadyum yol kat ederek, duruma göre ya bir şehirde ya da mevcut şartlara göre en güvenli şekilde ordugahta konaklayarak Kartaca'ya kadar devam ettik. Böylece Leptis ve Adrumetum şehirlerini geçerek Grasse adlı mevkiye ulaştık; burası Kartaca'dan üç yüz elli stadyum mesafededir. Orada Vandalların hükümdarının bir sarayı ve bildiğimiz tüm yerlerin en güzeli olan bir bahçesi vardı.

SAYFA 383

Zira her yer pınarlarla bolca sulanmaktadır ve çok sayıda başka ağaçlarla dolu korulukları vardır. Mevsim meyveleri ise o kadar boldu ki, her asker ağaçların arasına kendi kulübesini kurmuş olsa ve hepsi o dönemde olgunlaşmış olan meyvelerden doyaya yemiş olsalar bile, meyvelerin azaldığı neredeyse hiç fark edilmezdi. Gelimer, düşmanların Hermione'de olduklarını ilk duyduğunda, Kartaca'daki kardeşi Ammatas'a mektup yazarak Ildericus'u ve gerek akrabalık gerek başka sebeplerle gözetim altında tuttuğu diğerlerini öldürmesini; Vandalları ve şehirdeki savaşabilecek durumdaki herkesi hazırlamasını emretti. Böylece düşmanlar şehrin banliyösü olan ve "Ad Decimum" denilen dar geçide geldiklerinde, her iki taraftan üzerlerine saldırıp onları çevreleyerek bir ağa düşürmüş gibi yok edebileceklerdi. Ammatas da bu talimatlara uyararak hem akrabası olan Ildericus'u hem de Euagees'i ve Libyalılardan kendisine yakın olan diğerlerini öldürdü. Oamer ise zaten daha önce hayattan göçüp gitmişti. Vandalları silahlandırıp, uygun bir zamanda saldırarak şekilde hazırladı. Gelimer ise arkadan, varlığını hissettirmeden takip ediyordu; ancak Grasse'de konakladığımız o gece, her iki taraftan giden keşif kolları birbirine rastladı. Birbirleriyle çatıştıktan sonra her iki taraf da kendi ordugahına çekildi; böylece düşmanların pek de uzağımızda olmadığı bizim için açıklık kazandı. Buradan yola çıktığımızda gemilerimizi görmek imkansızdı.

SAYFA 384

Zira yüksek kayalıklar deniz boyunca uzanıyor, yelken açanlar için uzun bir dolambaçlı yol oluşturuyor ve iç tarafında "Hermes Şehri" bulunan bir burnu meydana getiriyordu. Bu yüzden Belisarius, vali Archelaus'a Kartaca'ya yanaşmamasını, kendisi çağırana kadar yaklaşık iki yüz stadyum uzaklıkta beklemesini emretti. Grasse'den ayrıldıktan sonra dördüncü gün, Kartaca'dan yetmiş stadyum mesafedeki Decimum'a ulaştık.

İşte tam o gün Gelimer, yeğeni Gibamundus'a iki bin Vandal ile birlikte ordunun sol kanadından önden gitmesini emretti; amacı Ammatas Kartaca'dan, Gelimer arkadan, Gibamundus ise sol taraftaki bölgelerden aynı anda saldırarak düşmanı daha kolay kuşatabilmektir. Bana gelince, bu mücadeledeki ilahi ve insani tasavvurlar karşısında hayrete düşüyorum; Tanrı gelecekte olacakları önceden görerek, olayların nasıl sonuçlanacağını dilediği gibi planlar; insanlar ise ya plan yaparken yanılırlar ya da ne zaman hata yaptıklarını veya ne zaman doğru davrandıklarını bilmezler, ta ki kader her şeyi önceden belirlenmiş sonuca ulaştırana dek. Zira eğer Belisarius orduyu bu şekilde düzenlememiş olsaydı; yani Ioannes'e önden gitmesini, Massagetlere ise sol

tarafıta ordunun uzağından ilerlemesini emretmeseydi, Vandalların elinden asla kurtulamazdıık.

SAYFA 385

Ancak mesele Belisarius'un planladığı gibi gitmiş olsa bile, eğer Ammatas zamanlamayı kollasaydı ve günün dördüncü kısmında vaktinden önce oraya varmasaydı, Vandalların durumu bu şekilde felakete sonuğlanmazdı. Fakat Ammatas, gün ortasına doğru Decimum'a ulaştı; hem bizden hem de Gelimer'in ordusundan çok uzaktaydı. Sadece yanlış zamanda gelmekle kalmadı, aynı zamanda Kartaca'daki Vandalların büyük kısmını geride bırakıp aceleyle Decimum'a gelmesiyle de hata yaptı. Yanındaki az sayıda ve pek de seçkin olmayan adamlarla loannes'in birlikleriyle çatışmaya girdi. En n saflarda çarpışan en yiğit on iki adamı öldürdü ancak kendisi de bu mücadelede yiğitçe savaşırken düştü. Ammatas ölünce bozgun büyük oldu; Kartaca'dan Decimum'a doğru gelmekte olan tüm Vandalları da yanlarına katarak var gleriyle kaçmaya başladılar. Zira hiç düzenleri yoktu, savaşa hazırlanmış değillerdi; küçük gruplar halinde, yirmi ya da otuzar kişilik topluluklar halinde ilerliyordı. Ammatas'ın yanındakilerin kaçtığını gördüklerinde, kendilerini kovalayanların çok büyük bir ordu olduğunu sanarak arkalarına bakmadan kaçtılar. loannes ve yanındakiler ise karşılaştıkları herkesi öldürerek Kartaca kapılarına kadar ilerlediler.

SAYFA 386

Öyle bir Vandal katliamı oldu ki yetmiş stadyum boyunca süren bu kıyımı görenler, bunun yirmi bin düşmanın işi olduğunu sanırdı.

Aynı sırada Gibamundus ve yanındaki iki bin kişi, Kartaca'ya giden yolun solunda, Decimum'dan kırk stadyum uzaklıktaki "Tuz Ovası" denilen yere ulaştılar. Orası ne insan ne ağaç ne de başka bir şeyin olduğu, suyun tuzluluğundan dolayı tuzdan başka hiçbir şeyin yetişmediği ıssız bir yerdir. Orada Hunlara rastladılar ve hepsi kılıçtan geçirildi. Massagetlerin (Hunların) arasında, küçük bir birliğe komuta eden, cesareti ve gücüyle tanınan bir adam vardı; babadan kalma bir ayrıcalık olarak, herhangi bir Hun ordusunda düşmana ilk saldıran kişi olma hakkına sahipti. Zira bir Massaget'in, ailesinden biri düşman tarafından yaralanmadan savaşa girmesi geleneklere aykırıydı. Bu adam, ordular birbirine yakinken atını sürerek Vandalların ordugahına tek başına yaklaştı. Vandalların ya bu adamın cesareti karşısında dilleri tutuldu ya da düşmanın onlara bir tuzak kurduğundan şüphelenerek ne hareket ettiler ne de adama bir mızrak fırlattılar. Sanırım daha önce hiç Massagetlerle savaşmamışlardı; onların çok savaşçı bir ulus olduğunu sadece duymuşlardı ve bu yüzden tehlikeden korktular. Adam kendi soydaşlarının yanına döndüğünde şöyle dedi Tanrı bu yabancılara hazır bir yemek göndermişti.

SAYFA 387

Böylece Vandallar onların saldırısına dayanamadılar; safları bozulup hiçbir direnç gösteremedi hepsi utanç verici bir şekilde yok edildiler.

Biz ise olan bitenden tamamen habersiz bir halde Decimum'a doğru ilerliyorduk. Belisarius, ordugah kurmaya oldukça elverişli bir yer bulunca (ki burası Decimum'dan otuz beş stadyum mesafededir), etrafını hendek ve barikatlarla çevirterek sağlamlaştırdı. Tüm yayaları buraya yerleştirdikten sonra bütün orduyu toplayarak şu konuşmayı yaptı: "Mücadele vakti, ey silah arkadaşlarım, işte gelip çatmıştır. Düşmanların bize doğru yaklaştığını hissediyorum. Gemilerimiz bizden en uzak noktadadır; bu yüzden kurtuluş umudumuz sadece kendi ellerimizdedir. Zira ne güvenebileceğimiz dost bir şehir ne de sığınabileceğimiz başka bir kale vardır. Ancak eğer yiğit adamlar gibi davranırsak, düşmanı savaşta mağlup etmemiz işten bile değildir; fakat eğer gevşeklik gösterirsek, Vandalların elinde sefilce yok olup gideriz. Oysa zafer için pek çok dayanağımız var: Öncelikle, düşman üzerine haklı bir sebeple yürüyoruz (zira bize ait olanı geri almaya geldik) ve Vandalların kendi tiranlarına karşı olan nefreti de yanımızda.

SAYFA 388

Tanrı'nın yardımını ise daima haklı olanın yanındadır; tiranına karşı sadakati kalmamış bir askerin ise kahramanlık yapması mümkün değildir. Bunların dışında, bizler her zaman Persler ve İskitlerle savaşmış tecrübeli askerleriz; oysa Vandallar Libya'yı ele geçirdiklerinden beri çıplak Mağribilerden başka bir düşman görmediler. Savaş tecrübesinin eğitimle kazanıldığını, tembelliğin ise bilgisizlik getirdiğini kim bilmez? Bu barikat, savaşa çıkacağımız zaman işimize yarayacaktır. Yanımızda taşıyamayacağımız silahları ve diğer her şeyi burada bırakıp yola çıkalım; buraya döndüğümüzde hiçbir ihtiyacımız eksik kalmayacaktır. Her birinizin kendi cesaretini ve evindeki şanını hatırlayarak, düşmanı küçümseyerek üzerine yürümesini diliyorum."

Belisarius bunları söyleyip dua ettikten sonra, karısını ve barikatı yayalara emanet ederek tüm süvarilerle birlikte yola çıktı. Zira o an tüm orduyu tehlikeye atmayı uygun bulmamıştı; önce süvarilerle bir öncü çatışmasına girip düşmanın gücünü ölçmek, ardından tüm orduyla savaşmak niyetindeydi. Bu yüzden "foederati" komutanlarını ve diğer birliği önden gönderdi; kendisi de kendi muhafızları ve kalkan taşıyıcılarıyla onları takip etti. Foederati birlikleri Decimum'a vardıklarında, düşenlerin cesetlerini gördüler: Ioannes ile birlikte olan on iki yoldaş ve onların hemen yanında Ammatas ile bazı Vandalların cesetleri duruyordu.

SAYFA 389

Oradaki halktan olup biteni duyduklarında çok kederlendiler, ne yana gideceklerini bilemediler. Onlar hâlâ tereddüt içindeyken ve tepelerden etrafı gözetlerken, güneyden yükselen büyük bir toz bulutu gördüler; kısa süre sonra çok sayıda Vandal süvarisi belirdi. Hemen Belisarius'a haberciler göndererek, düşmanın üzerlerine geldiğini bildirip bir an önce yardıma gelmesini istediler. Komutanlar arasında görüş ayrılığı çıktı; bazıları yaklaşan düşmana hemen saldırılmasını istiyor, diğerleri ise güçlerinin buna yetmeyeceğini savunuyordu. Barbarlar (Vandallar) kendi aralarında bu şekilde çekişirken, Gelimer komutasındaki asıl ordu yaklaştı. Gelimer, Belisarius'un ve Gibamundus ile karşılaşan Massagetlerin geçtiği yolun ortasındaki

yolu izlemişti. Her iki taraftaki tepeler nedeniyle ne Gibamundus'un akıbetini ne de Belisarius'un barikatını görebiliyordu. Ancak Belisarius'un öncü birlikleriyle karşı karşıya geldiklerinde, her iki taraf arasında bölgedeki en yüksek tepeyi ele geçirme yarışı başladı. Burası ordugah kurmak için en uygun yer gibi görünüyordu ve her iki taraf da oradan düşmana saldırmayı planlıyordu. Vandallar daha hızlı davranarak tepeyi ele geçirdiler ve Romalıları geri püskürttüler. Romalılar, Decimum'dan yedi stadyum uzaklıktaki bir yere kadar kaçtılar; orada Belisarius'un muhafızı Uliaris sekiz yüz kalkan taşıyıcıyla bulunuyordu kimse Uliaris'in onları durdurup Vandallara karşı birleşeceğini düşünmüyordu.

SAYFA 390

Aksine, bir araya gelir gelmez hepsi birden beklenmedik bir şekilde kaçmaya başladılar ve hızla Belisarius'a doğru yöneldiler.

Bundan sonra Gelimer'in, zafer avucundayken neden onu kendi elleriyle düşmana teslim ettiğini açıklayamam; meğerki bunu Tanrı'nın bir takdiri veya insanın bir anlık basiretsizliği olarak görmeyelim. Zira insan bir felakete karşılaşacağı zaman, zihni bulanır ve faydalı olanı düşünemez hale gelir. Eğer Gelimer kaçanları hemen takip etseydi, bence Belisarius bile ona karşı duramazdı ve tüm işlerimiz mahvolurdu; zira hem Vandalların sayısı çok fazlaydı hem de Romalılar korku içindeydi. Ya da eğer hemen Kartaca'ya yürüseydi, loannes'in adamlarını kolayca öldürebilir, oradaki halkı ve hazineyi koruyabilirdi; gemilerimizin henüz ulaşmadığı bir sırada tüm zafer umudumuzu yok edebilirdi. Ancak o, bunların hiçbirini yapmadı. Tepeden aşağı yavaşça inip düzlüğe vardığında kardeşinin cesedini gördü ve feryat etmeye başladı. Zamanını ve dikkatini cenaze işlerine harcayarak, yakaladığı o eşsiz fırsatı körleşmiş bir halde kaçırdı ve bir daha asla geri kazanamadı.

SAYFA 391

Kaçanlarla karşılaşan Belisarius, onları durdurdu, düzene soktu ve onları sertçe azarladı. Ammatas'ın ölümünü ve loannes'in takibini duyunca, düşmanın durumunu da öğrendikten sonra hızla Gelimer ve Vandalların üzerine yürüdü. Barbarlar ise düzensiz ve hazırlıksız yakalandıkları için bu saldırıya dayanamadılar; büyük kayıplar vererek her biri bir yana kaçtı. Böylece savaş geceye doğru sona erdi. Vandallar ne Kartaca'ya ne de geldikleri yer olan Byzacium'a kaçtılar; aksine Bulla düzlüğüne ve Numidya'ya giden yola doğru yöneldiler. loannes ve Massagetler ise akşam karanlığında bize geri dönüp her şeyi anlattılar ve o geceyi bizimle birlikte Decimum'da geçirdiler.

Ertesi gün, Belisarius'un karısıyla birlikte piyadeler de gelince hep birlikte Kartaca'ya doğru yola çıktık. Akşam vakti oraya ulaştığımızda, hiç kimse şehre girmemize engel olmamasına rağmen dışarıda konakladık. Kartacalılar kapıları açmış, her yeri aydınlatmışlardı; tüm şehir ışıklar içindeydi. Tapınaklara sığınmış olan Vandallar ise orada bekliyorlardı. Ancak Belisarius, hem bir pusuya düşmemek hem de gece karanlığında askerlerin şehri yağmalamasına izin vermemek için girişi yasakladı gece onları saklayarak yağmaya yönelmelerine engel oluyordu.

SAYFA 392

O gün gemiler de elverişli bir rüzgarla buruna ulaştılar. Kartacalılar onları uzaktan görünce, limanın "Mandrakion" denilen demir zincirlerini indirerek filoyu içeri buyur ettiler. Kralın sarayında, Kartacalıların "Ankon" dedikleri karanlık bir zindan vardı; tiran (Gelimer), kızdığı herkesi oraya atardı. Orada Doğu'dan gelen pek çok tüccar hapsedilmişti; Gelimer onlara kızgındı çünkü onları İmparatoru (Iustinianus) savaşa kışkırtmakla suçluyordu. Hepsi öldürülmeyi bekliyordu; zira Gelimer, Ammatas'ın Decimum'da öldüğü gün onların da infaz edilmesine karar vermişti. İşte bu kadar büyük bir tehlike altındaydılar. Zindanın muhafızı, Decimum'da olanları duyup donanmanın da limana girdiğini görünce zindana girdi. Orada karanlıkta oturan ve ölümü bekleyen adamlara, kurtuluşları karşılığında ne verebileceklerini sordu. Onlar ise kurtulmak için her şeylerini vermeye hazırdılar. Muhafız onlardan para değil, sadece bir şey istedi: Eğer kurtulurlarsa, kendisi tehlikeye düştüğünde ona ellerinden geldiğince yardım edeceklerine dair yemin etmelerini istedi. Onlar da bu yemini ettiler.

SAYFA 393

Bunun üzerine muhafız her şeyi onlara anlattı ve denizin kıyısındaki tahtayı yerinden sökerek çıkarıp bir kısmını kenara çekerek yaklaşan filoyu gösterdi ve ardından zindandakilerin hepsini serbest bırakarak yanına aldı.

Gemilerde bulunanlar ise karada ordunun zafer kazandığından henüz haberdar değildi; şüphe içindeydiler. Yelkenleri indirerek Mercurium'a (Hermes Burnu) elçiler gönderdiler; orada Decimum'da olup bitenleri öğrendiler ve büyük bir sevinçle yelken açtılar. Rüzgar arkalarından estiği için Kartaca'dan yüz elli stadyum uzağa geldiklerinde, Archelaus ve askerler kıyıya yanaşmak istediler; zira komutanın (Belisarius) daha önceki emrinden çekiniyorlardı. Ancak denizciler buna uymadılar. O bölgedeki kıyının limansız olduğunu ve fırtına çıkmasının muhtemel olduğunu söylediler; zira yerli halkın "Cypriana" dediği fırtına o sıralar bekleniyordu. Eğer fırtına onları orada yakalarsa, gemilerin tek birini bile kurtarmanın mümkün olmayacağını önceden bildirdiler. Durum böyleydi. Kısa bir süre yelkenleri indirip müzakere ettikten sonra Mandrakion'a girmeye karar verdiler; hem Belisarius'un emirlerine uymak istiyorlar hem de Mandrakion girişinin zincirlerle kapalı olmasından şüpheleniyorlardı; üstelik o limanın tüm filoyu alacak kadar geniş olmadığını düşünüyorlardı. Fakat "Stagnon" (Göl) denilen yerin elverişli olduğu görüldü (ki burası Kartaca'dan kırk stadyum mesafededir); orada hiçbir engel yoktu ve tüm filoyu almaya yeterliydi.

SAYFA 394

Oraya ulaştıklarında, kandil yakma vaktinde herkes demir attı; ancak Kalonymus, yanındaki denizcilerden bazılarıyla birlikte, komutanı ve diğer herkesi hiçe sayarak gizlice Mandrakion'a girdi. Kimse ona engel olmaya cesaret edemedi. Orada kıyıda oturan yabancıların ve Kartacalı tüccarların mallarını yağmaladı.

Ertesi gün Belisarius, gemilerdekilerin karaya çıkmasını emretti. Tüm orduyu savaş düzenine sokarak, sanki bir savaşa giriyormuş gibi Kartaca'ya doğru yürüdü; zira düşmanların bir pusu kurmuş olabileceğinden çekiniyordu. Burada askerlerine,

Libyalılara karşı disiplinli davrandıkları için ne kadar büyük bir başarı elde ettiklerini hatırlattı ve Kartaca'da düzeni korumaları için onlara telkinlerde bulundu. Kartacalıların aslen Romalı olduklarını, Vandalların egemenliği altında istemeyerek bulduklarını ve bu barbarlardan çok çektiklerini söyledi. Bu nedenle İmparatorun Vandallara karşı savaş açtığını, özgürlüklerini kazanmaları için sefere çıktıklarını belirterek, bu insanlara kötü davranmanın uygun olmayacağını hatırlattı. Bu nasihatlerle Kartaca'ya girdi ve hiçbir düşman direnciyle karşılaşmadan saraya çıkarak Gelimer'in tahtına oturdu. Orada, önceki gece denizciler tarafından mallarının yağmalandığını iddia eden çok sayıda tüccar ve sahil boyunda evi olan Kartacalı, büyük bir gürültüyle Belisarius'un huzuruna çıktı.

SAYFA 395

Belisarius, Kalonymus'u yeminle bağlayarak, yağmalanan her şeyi açıkça ortaya koymasını emretti. Kalonymus yemin etti ancak ettiği yemini hiçe sayarak paraları o an için kaçırdı; fakat çok geçmeden Bizans'ta (İstanbul) bunun cezasını çekti. Zira "apopleksi" denilen bir hastalığa yakalanıp aklını yitirdi, kendi dilini ısırarak öldü. Ancak bunlar daha sonraki bir zamanda gerçekleşti.

O vakit Belisarius, Gelimer'in Vandal önderlerini ağırladığı saat gelince öğle yemeğinin hazırlanmasını emretti. Romalılar o yere kendi dillerinde değil, eski Yunancadan gelme bir isimle "Delphika" derlerdi. Zira Roma'daki sarayda kralın masalarının bulunduğu yerde, eskiden beri üzerinde kralın kadehlerinin durduğu bir tripod (üç ayaklı sehpa) bulunurdu. Romalılar bu tripodlara, ilk kez Delphi'de yapıldığı için "Delphika" derlerdi; oradan hareketle Bizans'ta ve kralın masasının bulunduğu her yerde bu odalara "Delphika" denilmeye başlandı; nitekim Romalılar kralın evine de Yunanca "Palatium" derlerdi. Zira Pallas adında bir Yunan, Troya'nın alınışından önce o bölgede yaşamış ve orada kayda değer bir ev inşa etmişti; bu yapıya "Palatium" denilmişti. Daha sonra Augustus imparatorluğu devraldığında ilk kez orada konaklamaya karar vermiş, o günden sonra kralın konakladığı her yere "Palatium" denilmiştir.

SAYFA 396

İşte Delphika'da Belisarius yemek yedi; ordugahın en ileri gelenleri de onunla birlikteydi. Kaderin bir cilvesi olarak, bir gün önce Gelimer için hazırlanan yemekler ve hizmetler hazır. Gelimer'in kendi hizmetkarları yemekleri servis ediyor, şarapları dolduruyor ve diğer hizmetleri görüyordu. Burada talihin nasıl oyunlar oynadığını, her şeyin aslında ne kadar geçici olduğunu ve insanın hiçbir şeye sahip olmadığını görmek mümkündü. Belisarius o gün, ne kendi döneminde ne de eskiden yaşamış başka birinin başına gelmemiş bir başarıya ulaştı. Zira Roma askerleri, bir şehri ele geçirdiklerinde genellikle kargaşa çıkarırlarken, bu kez şehre sanki kendi evlerine girer gibi sessizce girdiler; üstelik beş yüz kişi değil, koca bir ordu olmalarına ve beklenmedik bir şekilde gelmelerine rağmen. Komutan, emrindekileri öyle bir disiplin altında tutmuştu ki, ne bir hakaret ne de bir tehdit duyuldu; şehrin ticareti ve işleyişi de hiç kesintiye uğramadı. Aksine, fethedilmiş ve yönetim değiştirmiş bir şehirde, dükkan sahiplerinin evlerini kapatmasına bile gerek kalmadı; yazıcılar askerleri daha

önceden belirlenmiş konutlara yerleştirdiler; askerler de çarşıdan ihtiyaçlarını satın alarak akşam yemeğini yiyip huzur içinde istirahat ettiler.

Daha sonra Belisarius, tapınaklara sığınan Vandallara güvenlik garantisi verdi ve surların onarımıyla ilgilenmeye başladı. Zira Kartaca'nın surları öyle ihmal edilmişti ki, bazı yerlerde yıkılmıştı ve üzerinden geçmek çok kolaydı.

SAYFA 397

Surların büyük bir kısmı çökmüştü ve Kartacalılar, Gelimer'in şehri bu yüzden savunmadığını söylüyorlardı; çünkü bu kadar kısa sürede bu surları güvenli hale getirmenin imkansız olduğunu düşünüyordu. Ayrıca Kartaca'da eskiden beri çocuklar arasında söylenen eski bir kehanetten bahsederlerdi: "G harfi B'yi kovalayacak, sonra tekrar B harfi G'yi kovalayacak." O zamanlar çocuklar bunu oyun oynarken söylerlerdi ve anlamı kapalı kalmıştı; fakat şimdi herkes için gün gibi aşikardı. Çünkü daha önce Gizericus (Genseric), Bonifatius'u kovmuştu, şimdi ise Belisarius, Gelimer'i kovmuştu. Bu ister bir kehanet ister bir tesadüf olsun, sonuç böyle gerçekleşti.

Ayrıca daha önce pek çok kişinin rüyasında gördüğü ancak nasıl sonuçlanacağı bilinmeyen bir şey de aydınlığa kavuştu. Kartacalıların en çok saygı duyduğu aziz Cyprianus'un hikayesi şöyledir: Kartacalılar, şehrin önünde deniz kıyısında onun adına çok görkemli bir tapınak inşa etmişlerdi ve her yıl orada "Cypriana" denilen bir bayram kutlardı. Denizciler, tam o bayram zamanında çıkan fırtınaya, bu kutlama zamanına denk geldiği için onun ismini verirdi; Libyalılar bu bayramı her zaman büyük bir özenle kutlamışlardır. Vandallar, Kral Huneric döneminde bu tapınağı Hristiyanların elinden zorla almışlardı.

SAYFA 398

Kendi din adamlarını (Arianları) oraya yerleştirmişler, Hristiyanları ise büyük bir onursuzlukla tapınaktan kovmuşlardı. Libyalılar bu duruma çok üzülüyorlardı; anlatıldığına göre Cyprianus rüyalarında sık sık onlara görünür ve "Hristiyanların kendisi için endişelenmesine gerek olmadığını, zamanı gelince kendisinin intikam alacağını" söylerdi. Bu sözler Libyalılar arasında yayılınca, Vandallara karşı bir intikamın ne zaman ve nasıl geleceğini beklemeye başladılar; ancak rüyanın tam olarak nasıl gerçekleşeceğini kestiremiyorlardı. Şimdi ise, İmparatorun filosu Libya'ya ulaştığında (ki bir gün sonra bayram kutlanacaktı), **Arian din adamları** —her ne kadar Ammatas'ın Decimum'da yenildiğini duymuş olsalar da— tapınağı temizlemişler, en güzel adakları asmışlar, kandilleri hazırlamışlar ve hazinelerden en değerli eşyaları çıkararak bayram için her şeyi kusursuzca hazırlamışlardı. **Ancak Decimum'daki olaylar daha önce anlatıldığı gibi sonuçlanınca, Arian din adamları kaçıp gittiler;** gerçek inanç sahibi olan Hristiyanlar ise Cyprianus'un tapınağına gelerek kandilleri yaktılar ve tapınağı kendi usullerince yönettiler. Böylece rüyanın ne anlama geldiği herkes tarafından anlaşıldı. Olaylar bu şekilde gelişti.

SAYFA 399

Vandalların durumu ise eski bir sözü hatırlattı ve onları hayrete düşürdü; artık anladılar ki, insanoğlu için ne umutlar ne de mülkler kalıcı ve kesindir. Bu sözün nasıl ve ne şekilde söylendiğini açıklayacağım. Başlangıçta Vandallar açlık nedeniyle eski yurtlarından ayrılmaya karar verdiklerinde, bir kısmı geride kalmıştı; bunlar, uyuşuklukları yüzünden Godigisclus'un peşinden gitmeye pek gönüllü değillerdi. Zamanla geride kalanlar topraklarının verimliliğiyle refaha kavuştular; bu sırada Gizericus ve yanındakiler Libya'yı ele geçirmişti. Godigisclus'un peşinden gitmeyenler, topraklarının hâlâ kendilerine yetmesinden memnundular. Ancak bir gün gelir de Libya'yı alanlar veya onların torunları oradan kovulup eski yurtlarına dönerlerse (çünkü Romalıların orayı sonsuza dek bırakacaklarını sanmıyorlardı), mülklerine ortak çıkarlar diye korktular. Bu yüzden Gizericus'a elçiler gönderdiler. Elçiler huzura çıktığında, soydaşlarının bu başarısından dolayı onları tebrik ettiler; ancak artık geri dönüp bu dar topraklarda yaşayamayacaklarını bildirdiler. Bu yüzden, eğer bir gün Libya'dan ayrılmak zorunda kalırlarsa, eski toprakları üzerindeki haklarından vazgeçmelerini ve bu mülkleri kendilerine bağışlamalarını istediler; böylece toprakların sahibi olarak orayı herhangi bir saldırıya karşı daha kararlı bir şekilde savunabileceklerdi.

SAYFA 400

Gizericus ve diğer Vandallar bu talebi haklı buldular ve elçilerin istediği her şeyi onaylamaya hazırıldılar. Ancak aralarında yaşlı ve çok saygın, büyük bir tecrübeye sahip olan bir adam, böyle bir şeye onay verilmesine şiddetle karşı çıktı. İnsan işlerinin asla güvenli bir temele oturmadığını, sahip olunan hiçbir şeyin kalıcı olmadığını ve imkansız görünen şeylerin bile gerçekleşebileceğini söyledi. Gizericus bu sözleri dinleyince elçileri elleri boş gönderdi. O zamanlar bu yaşlı adamın sözleri, imkansız öngördüğü gerekçesiyle tüm Vandallar tarafından alayla karşılanmıştı. Fakat şimdi, anlatılan bu olaylar gerçekleşince, Vandallar insan işlerinin doğasını bizzat yaşayarak öğrendiler ve o adamın ne kadar bilge olduğunu anladılar. Eski yurtlarında kalan Vandallardan ise bugüne kadar ne bir iz ne de bir isim kalmıştır. Sanırım sayıları az olduğu için ya komşu barbarlar tarafından yok edildiler ya da onlarla zorla kaynaşıp kendi kimliklerini yitirdiler. Belisarius tarafından mağlup edilen Vandallar arasında da eski yurtlarına dönme fikri hiç oluşmadı. Zira Libya'dan aniden ayrılmaları mümkün değildi, üstelik gemileri de yoktu; bu yüzden Romalılara karşı işledikleri suçların, özellikle de Zacynthoslulara yaptıklarının cezasını burada çektiler.

gelenlerinden beş yüz kişiyi esir alarak denize açılmıştı. Adriyatik Denizi'nin ortasına vardığında, bu beş yüz kişinin bedenlerini parçalatıp denizin her yerine saçarak insafsızca fırlatmıştı. Ancak bunlar daha eski zamanlarda yaşanmış olaylardı. Gelimer ise o sırada Libyalı çiftçilere bol miktarda para dağıtarak ve onlara yakınlık göstererek pek çoğunu yanına çekmeyi başarmıştı. Onlara, arazilerde dolaşan Romalıları öldürmelerini emrediyor ve öldürülen her bir kişi için belirli bir miktar altın ödül vaat ediyordu. Onlar da pek çok Romalıyı öldürdüler; ancak öldürülenler askerler değil, genellikle ganimet hırsıyla köylere gizlice çıkan köleler ve hizmetkarlardı. Çiftçiler, kestikleri kafaları Gelimer'e götürerek ödülleri alıp ayrılıyorlardı; Gelimer ise bu askerlerin gerçek düşman ordusundan olduğunu sanıyordu.

Bu sırada Belisarius'un muhafızı Diogenes, erdemine yakışan işler başardı. Kendisine verilen gizli bir görevle, yanındaki yirmi iki kalkan taşıyıcısıyla birlikte düşmanı gözetlemek üzere yola çıkmış ve Kartaca'dan iki günlük mesafedeki bir yere ulaşmıştı.

SAYFA 402

Köylülerin bu adamları öldürmesi mümkün değildi; bu yüzden köylüler Gelimer'e haber vererek onların orada olduğunu bildirdiler. Gelimer de içlerinden seçtiği üç yüz Vandal süvarisini üzerlerine gönderdi ve hepsini sağ olarak huzuruna getirmelerini emretti. Belisarius'un muhafızını ve yanındaki yirmi iki kalkan taşıyıcısını esir almanın büyük bir başarı olacağını düşünüyordu. Diogenes ve yanındakiler, düşmanın çok uzakta olduğunu sandıkları için bir evin üst katına yerleşmişler ve hiçbir şeyden şüphelenmeden uykuya dalmışlardı. Ancak Vandallar şafak sökmeden oraya ulaştılar. Kapıları hemen kırmayıp içeri dalmayı gece karanlığında uygun bulmadılar; zira bir gece çatışmasında birbirlerini öldürebileceklerinden veya düşmanın karanlıkta bir çıkış yolu bulup kaçabileceğinden korktular. Korku onların zihinlerini öyle bulandırmıştı ki, önlerindeki savunmasız ve çıplak düşmanı hiçbir çaba sarf etmeden yakalamak yerine, evin etrafını meşalelerle çevirip kapıların önünde saf tutmayı yeterli gördüler. O sırada Romalı askerlerden biri gürültüyü duyup uyandı; Vandalların kendi aralarında fısıldaştıklarını fark edince ne olduğunu anladı. Arkadaşlarını sessizce uyandırarak durumu fısıltıyla anlattı. Diogenes'in talimatıyla hepsi sessizce giyindiler, silahlarını kuşandılar ve aşağı indiler.

SAYFA 403

Atlarına binip gemlerini taktılar ve aniden kapıları açarak dışarı fırladılar. Vandallar henüz ne olduğunu anlayamadan, Romalıları kalkanlarıyla kendilerini koruyup mızraklarıyla önlerine geleni devirerek hızla uzaklaştılar. Böylece Diogenes, yanındaki adamlardan sadece ikisini kaybederek düşmandan kurtulmayı başardı ve diğerlerini kurtardı. Ancak bu çatışmada kendisi de boynundan ve yüzünden üç yara aldı; sol elinden aldığı bir yara nedeniyle de serçe parmağını bir daha kullanamadı. Bu olaylar bu şekilde cereyan etti.

Belisarius ise bu sırada yapı ustalarına ve diğer halka büyük paralar vererek şehrin çevresine derin bir hendek kazdırdı ve üzerine kazıklarla sağlam bir barikat

kurdurdu. Ayrıca surların yıkılan yerlerini çok kısa sürede onarttı; bu iş o kadar muazzam bir hızla yapıldı ki sadece Kartacalılar değil, daha sonra esir olarak şehre getirilen Gelimer bile surları ve kendi ihmalkarlığını görünce hayretler içinde kaldı. Belisarius'un Kartaca'daki faaliyetleri bu şekildeydi.

Gelimer'in kardeşi Tzazon ise, daha önce bahsedildiği üzere Sardinya'ya ulaştıktan sonra Carnalis limanına yanaşmış ve şehri ilk saldırıda ele geçirmişti; tiran Godas'ı ve yanındaki savaşçıları öldürmüştü.

SAYFA 404

Henüz Libya'da İmparatorun filusunun başına gelenlerden haberi yoktu; bu yüzden Gelimer'e şu mektubu yazdı: "Bilesin ki tiran Godas ellerimizde can verdi; ada tekrar senin krallığına geçti, Vandalların ve Alanların hükümdarı olarak zafer bayramını kutla. Bize saldırmaya cüret eden düşmanlara gelince, bilesin ki onlar bizimle karşılaşma talihine henüz erişemediler; ancak atalarımızın üzerine yürüdüğü gibi biz de onların üzerine yürüyeceğiz." Bu mektubu taşıyanlar, denizde hiçbir düşmanla karşılaşmayacaklarını sanarak Kartaca limanına girdiler. Ancak muhafızlar tarafından yakalanıp Belisarius'un huzuruna çıkarıldılar. Mektubu teslim ettiler ve Belisarius'un sorularını yanıtlarken şehirdeki bu ani değişimi görüp dehşete düştüler; Belisarius ise onlara karşı sert bir tutum sergilemedi.

Aynı dönemde bir başka olay daha yaşandı. Gelimer, henüz İmparatorun filosu Libya'ya ulaşmadan kısa bir süre önce, Vizigotların kralı Theudis'e elçiler göndermişti; Gotlar ve Phuscialar ile bir ittifak kurmayı amaçlıyordu. Elçiler karaya çıkıp Gades (Cadiz) boğazını geçtiklerinde Theudis'in denizden uzak bir yerde olduğunu öğrendiler.

SAYFA 405

Yanına çıktıklarında kral onları nezaketle karşıladı ve ağırladı; yemek sırasında ise Libya'daki durumun ne olduğunu sordu. Elçiler henüz yoldayken Libya'dan gelen bir tüccar gemisi, Belisarius'un ordusunun Kartaca'ya yürüdüğü gün denize açılmış ve uygun bir rüzgarla İspanya'ya ulaşmıştı. Theudis, Libya'da olup biten her şeyi (Kartaca'nın düştüğünü) bu tüccarlardan öğrenmişti ancak halkın paniklememesi için bu bilgiyi saklamalarını emretmişti. Bu yüzden elçiler "her şeyin yolunda olduğunu" söylediklerinde, kral onlara neden geldiklerini sordu. İttifak teklif ettiklerinde ise onlara "sahile gitmelerini, oraya vardıklarında evlerindeki durumun ne olduğunu daha iyi anlayacaklarını" söyledi. Elçiler bu sözün ne anlama geldiğini anlayamadılar; kralın çok şarap içtiği için böyle konuştuğunu sandılar. Ancak ertesi gün tekrar huzura çıktıklarında kral aynı sözleri tekrarlayınca, Libya'da yeni ve kötü bir şeylerin yaşandığını sezmeye başladılar. Kartaca hakkında hiçbir kesin bilgiye sahip olmadan geri döndüler ve sahile yanaştıklarında Romalı askerlerle karşılaştılar. Askerler onları yakalayıp ne yapacaklarına karar vermesi için komutana götürdüler.

SAYFA 406

Elçiler tüm durumu anlattılar ve Belisarius onlara hiçbir zarar vermedi. Bu olaylar da bu şekilde sonuçlandı. Cyrillus ise Sardinya yakınlarına ulaştığında Godas'ın

akıbetini ve Romalıların Kartaca'yı ele geçirdiğini öğrenince rotasını oraya kırdı; Belisarius'un zafer kazandığını görünce orada konakladı. Solomon ise olanları imparatora bildirmek üzere yola çıktı.

Gelimer, Numidya sınırına yakın, Kartaca'dan dört günlük mesafedeki Bulla düzlüğüne ulaştığında, tüm Vandalları ve dostluk kurabildiği Mağribileri (Maurusileri) bir araya topladı. Ancak yanına gelen Mağribiler çok az sayıdaydı ve başlarında önemli bir lider yoktu. Zira Moritanya, Numidya ve Byzacium bölgelerindeki Mağribi liderlerin çoğu Belisarius'a elçiler göndererek imparatorun sadık hizmetkarları olacaklarına dair söz vermişlerdi. Hatta bazıları çocuklarını rehine olarak vermiş ve yönetim yetkilerini eski usullere göre talep etmişlerdi. Zira Mağribiler arasında, Romalılarla düşman bile olsalar, imparatorun yönetim nişanlarını almadan kimsenin liderliği kabul görmezdi. Vandallardan bu nişanları almış olsalar bile kendilerini güvende hissetmiyorlardı.

SAYFA 407

Bu yönetim nişanları şunlardır: Gümüşten yapılmış, altın yaldızlı bir asa; başın tamamını örtmeyen, gümüşten bir başlık (taç benzeri bir bant ile gümüşten bağlarla desteklenen); beyaz bir harmani (lacerna), sağ omuzda altın bir toka ile tutturulan ve Teselya pelerini (chlamys) formunda olan; üzerinde işlemeler bulunan beyaz bir tunik ve altın işlemeli bir ayakkabı. Belisarius bu nişanları onlara gönderdi ve her birine bolca para dağıttı. Ancak onlar ne Romalıların tarafında savaşa katıldılar ne de Vandallara yardım etmeye cesaret ettiler; kenarda durup talihin hangi tarafa güleceğini beklediler. Romalılar için durum buydu.

Gelimer ise Sardinya'daki kardeşi Tzazon'a bir mektup yazarak bir adamını gönderdi. Bu adam kıyıya ulaştığında, denize açılmak üzere olan bir gemiye binerek Carnalis limanına vardı ve mektubu Tzazon'a ilettili. Mektupta şunlar yazılıydı: "Sanırım Tanrı bizi Godas'tan kurtarmadı, aksine Vandalların üzerine gökten bir felaket indirdi. Zira Gizericus'un (Genseric) soyundan gelen her şeyi ve tüm zenginliğimizi bir anda elimizden alıp götürdü. Bu adayı ele geçirmek için yola çıkmamıştın, meğerki Justinianus Libya'nın efendisi olsun diye bunu yapmış olasın. Talih daha önce bize gülerken şimdi her şeyi tersine çevirdi. Belisarius küçük bir orduyla üzerimize geldi; Vandalların erdemi ise bir anda yok olup gitti ve onunla birlikte şansımız da döndü. Ammatas ve Gibamundus öldü, Vandallar gevşeklik gösterdi; atlarımız, limanlarımız ve tüm Libya, en başta da Kartaca düşmanın eline geçti.

SAYFA 408

Biz ise burada oturmuş, çocukların ve kadınların acılarını, kaybedilen malların kederini yaşıyoruz; bize sadece Bulla düzlüğü kaldı. Bu yüzden tüm bu Sardinya işlerini ve diğer kaygıları bir kenara bırakıp, tüm gücünle ve filonla hemen yanımıza gel. Eğer en büyük tehlikelerle yüzleşerek, kalan gücümüzle düşmana saldırıp eski talihimizi geri kazanamazsak, birbirimizden ayrı düşmekten doğan bu acıyı dindirmek zor olacaktır."

Tzazon mektubu okuyup Vandallara ilan edince, herkes feryat figan etmeye başladı. Ancak bunu açıkça değil, adadaki yerli halktan gizleyerek, kendi aralarında sessizce

ağlayarak yaptılar. Hemen işlerini toparlayıp gemileri doldurdular ve üçüncü gün denize açıldılar. Libya kıyısına, Numidya ve Moritanya sınırına ulaştılar. Bulla düzlüğüne kadar yürüyerek Gelimer'in ordusuyla birleştiler. Orada iki Vandal ordusunun kavuşması öyle hüzünlüydü ki, bunu anlatmaya kelimeler yetmez.

SAYFA 409

Sanırım bir düşman bile o an orada olsa bu manzarayı gördüğünde Vandallara ve insanın değışen kaderine acırdı. Gelimer ve Tzazon birbirlerinin boynuna sarıldıklarında uzun süre ayrılamadılar; birbirlerine tek bir kelime bile edemiyorlardı. Sadece ellerini kenetleyip hıçkırarak ağlıyorlardı. Gelimer ile birlikte olan Vandallar da Sardinya'dan gelen soydaşlarına sarılarak aynı şekilde yas tutuyorlardı. Uzun süre sanki birbirlerine yapışmış gibi kaldılar. Ne Gelimer yanındakilere Godas hakkında bir şey sormaya (zira mevcut felaket eski dertleri unutturmuştu) ne de Sardinya'dan gelenler Libya'da olup bitenleri sormaya yeltendi. Gördükleri manzara onlara her şeyi anlatmaya yetmişti. Kendi kadınlarından veya çocuklarından da bahsetmediler; zira eğer orada değillerse ya öldüklerini ya da düşmanın eline geçtiklerini biliyorlardı. Durum bu şekildeydi.

Bölüm sonu

Türkçeye çeviren:İbrahim Şimşek